

לכלוב

כתב העת של האירגון העולמי של יהודים יוצאי לוב
הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו

לכלוב 33 GERMUGLI

פסח כשר ושמח

דקבאל צ'איי צ'ינא וצ'ינא וואש נקסין

ת'בלט

כלי בית מיניאטורים ששימשו את הילדים
בעריכת סדר "פסח קטן" ביום האחרון של חג פסח
מוצגים במחיאון יהדות לוב באור-יהודה.

ילדות. חגים ומשחקים

ילדות - מילה שמכילה כל כך הרבה רגשות וזיכרונות, חלקם טובים, חלקם מרים, חלקם משאירים חותמם לכל החיים. (לא התכוונתי לכתוב בחרוזים אבל...)

לא מעט מחקרים מוקדשים לבחינת היחס בין חוויית הילדות לבין מידת האושר בבגרות, ותוצאותיהם מעידים על השפעתה הגדולה של הילדות של האדם על בגרותו. אני יכולה להעיד על עצמי בלבד. גדלתי במשפחה לובית מסורתית שעטפה את חיי בריחות תבשילים, במנהגים ייחודיים, בסבים וסבתות שונים לחלוטין - האחד חבש כובע איטלקי עם חליפה ועניבה, והשני חבש בסקו שחור סבתא אחת הייתה חברותית ומצחיקה, והשנייה רצינית שעוטפת את משפחתה. ולמה אני מספרת על כך? כי אנחנו עומדים בנקודת הזמן שאחרי פורים ולפני פסח, שני חגים מלאים במנהגים, ריחות וטעמים מהמקורט והדבלה של פורים לריח הניקיון ושרפת החמץ של פסח.

החגים בבית לובי צובעים את חיינו מהילדות ועד הבגרות שלנו. הם צפופים בבני משפחה, הם מלאים בהכנות לפני שהם באים, והם עמוסים בניקיונות של אחרי החג. נכון, כל אחד חווה את החגים באופן שונה, וכל אחד זוכר מהם דבר אחר, אבל מכל הסיפורים של יוצאי לוב אפשר למצוא מנהג משותף בולט במיוחד - המשפחה. ערך המשפחה לא יסולא בפז. הוסיפו לזה עניינים של מנהג וכבוד למבוגרים, וקיבלתם חגים מלאים משמעות וערכים של כיבוד הורים, סובלנות וקבלת השונה, ערכים של שמירת השלום בין בני המשפחה ועוד ועוד... אשריי ואשרי חלקי בעולם הזה בהיותי בת לקהילה הנפלאה שלנו.

הגיליון שלפניכם מיוחד במינו. הוא מלא בתכנים שונים ומגוונים. תמצאו בו סיפורי זיכרונות ומאמרים היסטוריים חשובים, וגם מידע חשוב מטעם הארגון שלנו לניצולי השואה בני הקהילה. חשוב לציין כי מורגשת תכונה חדשה בקרב הקהילה, וגיליונות לבלוב תופסים חלק חשוב בקרב אנשים הקהילה, שרואים בבלבוב שלנו פלטפורמה מכובדת ורצינית לתיעוד סיפוריהם של בני הקהילה ומקום ראוי לפרסום מאמרים ומחקרים אישיים. גם הצעירים של הקהילה, בעידוד יולנדה חכמון היקרה, החלו כותבים במרץ וברצון על התייחסותם למנהגי הקהילה ולזיכרונותיהם מבית סבתא וסבא.

קוראים יקרים, אנשים רבים עמלים בכתיבת המאמרים והכתבות, ובזכותם הגיליון עשיר ומגוון. כל אחד כותב דרך נקודת המבט האישית שלו ומביא צבע וקול נוסף. אני רוצה להביע רגשות תודה עמוקים לכולם, ובאותה הנשימה לקרוא גם לכם לחבור אל צוות הכותבים ולהיות שותפים לתיעוד ולהנצחת המורשת דרך הכתיבה.

אסיים בדברים לזכרו של פרופ' יוסי גמזו ז"ל ידיד הקהילה. פרופ' גמזו היה משורר, מתרגם ופזמונאי ישראלי, פרופסור לספרות עברית. הוא כתב שירים שהם נכסי צאן ברזל בתרבות הישראלית. בין השירים שכתב: "הכותל", "איפה הן הבחורות הירח", "סימן שאתה צעיר", "אילו כל האוהבים", "זוהי יפוי", "לילך רוצה לקטוף את הירח", "ירושלים האחרת", "סתם יום של חול", "בשערך ירושלים", "לי לך", "וימה הוא עושה לה". קהילת יהודי לוב חבה לו חוב גדול על כתיבת הפואמה החשובה "משא לוב" שאותה כתב בליווי של נחציה (נחום) גלבו, מייסד כתב העת לבלוב. הפואמה "משא לוב" מתארת את סבלותיהם של בני הקהילה היהודית בלוב בשלוש הפרעות של 1948, 1948 ו-1967, והיא התפרסמה בגיליון הקודם שיצא לאור "לבלוב" - הפרעות בלוב. הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב, קהילת יוצאי לוב ואנוכי, כולנו מרכינים ראש לזכרו. יהי זכרו ברוך!

קריאה נעימה,

פסח כשר ושמח
"עקבאל דאייר, דימא זיידין ומוש נקסין"

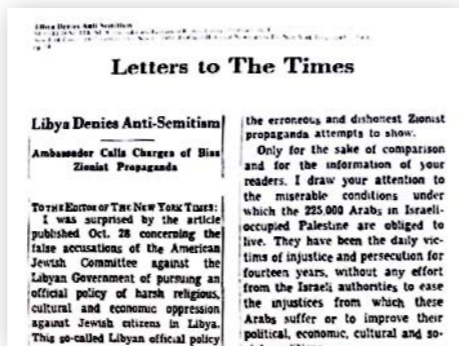
מתי גילעד, עורכת

תגובות ומכתבים למערכת
ניתן לשלוח אל:
מייל: livlunp@gmail.com
וואטסאפ: 052-8599929
פייסבוק: מתי זרוג גילעד

תיקון טעות

בכתב העת לבלוב בנושא "הפרעות בלוב" נכתב תיאור שגוי לתמונה. להלן התיאור הנכון:

מכתב למערכת ה"טיימס" בו שגריר לוב באום מצהיר שכל אזרחי לוב הינם שווי זכויות 1961.

מדינת ישראל
המשרד
לאזרחים ותיקים

משרד
התרבות
והספורט

לבלוב גליון מספר 33

הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו
אדר התשי"פ מארס 2020
כתב העת של הארגון העולמי ליהודים יוצאי לוב

ישראל
LIBYAN JEWS

מייסד ועורך ראשון
נחציה-נחום גלבוע

עורכת ראשית
מתי גילעד

מנהל
משה (זיגי) זיגדון

חברי המערכת
פרופ' מוריס רומנו,
יורם ארביב, משה ברדה, יוסף ג'אן,
הרצל דאבוש, בנימין דורון-דדוש,
ציון טורי, משה (זיגי) זיגדון,
רפאל חיון, דוד חסון, תקוה יולזרי-נעמן

עריכה לשונית
רחל ברוך

עיצוב והפקה
סטודיו 9 הילעד

דפוס
"המרכז" האחים תשובה נתניה

הפצה
הארגון העולמי ליהודים יוצאי לוב

צילום כריכה:
יוסי גמזו-לטובה

כל הזכויות שמורות
לארגון העולמי ליהודים יוצאי לוב
משה הדדי 4, אור יהודה
luv@bezeqint.net
www.livlunp.org.il
03-5336268/72

מוזיאון יהדות לוב
פתוח בימים א-ה'
בחול המועד ואיסרו חג
בין השעות 09:30-15:00
סיור מודרך לקבוצות
בתיאום מראש

מורשת יהדות לוב

בבריכה: ה"תבלט" מוצגים ממוזיאון יהדות לוב באור-יהודה.
(ראה כתבה בנושא בעמ' 24) צילום: יוסי גמזו-לטובה

תוכן העניינים

- 3. דבר העורכת - מתי גילעד
- 4. דבר יו"ר הארגון - קלימו שדה
- 5. עדכונים לניצולי שואה - מיכאל גורן
- 6. לחיות ביהודים בלוב תחת שלטון מוסלמי ועם המוסלמים- יורם ארביב
- 8. מיוסף הראשון עד יוסף השני בהר הזיתים - דינה דנון-דאבוש
- 11. קהילת יהודי בנגזי ללא זכרון אורבני - עיר ללא רחובות - יוסף רובין
- 12. סיפורים טריפוליטאים בארבע מערכות - חיים אריק ארביב
- 14. ברמפה וסיפורי מעשיות - ציון טורי
- 16. מסע בין עולמות - עמליה אבינועם
- 18. בקול שמיימי - אלי לחון - יוצר. כתב. מלחין - משה (זיגי) זיגדון
- 20. ה"טוואקי" - הרצל דאבוש
- 23. רסיסי זיכרונות - שמואל גאטה
- 24. ה"תבלט" (פסח קטן) ומשחקי ילדים - כלים חינוכיים מסורתיים. מתוך הספר: "לנו ולבנינו" מאת חיים כלפון
- 26. צעירים משתפים - יולנדה חכמון, פנינה שומרון, שלי לביא-לבן, חן אלגאלי
- 29. המצטיין של נתניה - עדן פרגון - מתוך ידיעות נתניה ווינט נתניה
- 30. ביקורים, בנסים ואירועים במרכז המורשת - משה (זיגי) זיגדון ומיכאל גורן

מתנדבים באירגון

קלמנט שדה, שמעון דורון, עו"ד דוד מססה, ליליאנה נחום, רינה אבני, ליאורה בנימין, משה ברדה, סימה גאון, שמואל גאטה, מיכאל גורן, הרצל דאבוש, גלטינה דבש, משה זיגי זיגדון, מני זיגדון, רפאל חיון, אבי חכמון, דבורה טבול, מזל יעל, עדנה לוי, ג'ודי משולם, ליליאנה סרוך, רחל עזרא, מירי עשירי, ניסים רובין ועדנה שטרן.

תודה נתונה לעובדי הארגון

מזכירות: אסנת ביטון. הדרכה: פנינה שחם. ארכיון: שלי שרון. אם הבית: לאה כסאב

Iscriviti all'Organizzazione Mondiale degli Ebrei di Libia.
Sii partecipe e usufruerai dei seguenti vantaggi:

- 1) Abbonamento alla rivista "Germogli" (Livlunp).
- 2) Sconti speciali sui spettacoli, dischi e d.v.d.
- 3) Partecipazione alle votazioni per le elezioni dei membri dell'Organizzazione.
- 4) Aggiornamenti sulle novità in corso

Prezzo annuale: 50 Euro (Estero), 100 Shekel (Israele).
Si accettano pagamenti con carta di credito.
Per informazioni: 972-3-5336268 www.livlunp.org

לחברים בארגון העולמי

- 1. זכות לבחור ולהיבחר בבחירות לארגון*
- 2. מניו לכתב העת "לבלוב"
- 3. הנחות לספרים ולתקליטורים
- 4. עדכונים על פעילויות שוטפות ואירועים

דמי חבר 100 ש"ח לשנה
ניתן לשלם בכל אמצעי תשלום

להצטרפות:
03-5336272 03-5336268

* בכפוף לתקנון הארגון

קוראים יקרים,
בני קהילת יוצאי לוב היקרים,

מילות השיר היפה "הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע" הלקוחות משיר השירים מבשרות את בואו של האביב, ויחד אתו מגיע חג הפסח שמסמל יותר מכול את חירותו של עם ישראל. החירות היא ערך עליון לכל אדם, ערך שאינו מובן מאליו. בראייה היסטורית, ארצות שנכבשו ועמים שהיו לעבדים בעל כורחם, חלקם נכחדו ונעלמו ממשפחת העמים, וחלקם נטמעו בתוך עמים אחרים. אך לא כך בני יעקב, שהיו עבדים ארבע מאות שנים במצריים הגדולה ויצאו לחופשי, ולא בגלל מעשיהם או מכוח זרועם, אלא הודות "להשגחה העליונה", והיו לעם אחד, עם ישראל.

במשך השנים, גם לאחר יציאת מצריים וכניסת עם ישראל לארץ המובטחת, נכבשה ארץ ישראל בידי הבבלים ובהמשך בידי הרומאים, ועם ישראל גורש ממנה פעמיים, ובפעם האחרונה יצא לגלות של אלפיים שנה. עם ישראל עבר רדיפות וייסורים ולעתים עמד על סף כליה. למרות זאת, עד היום עם ישראל "חי ובעט", בעוד שתרבויות אחרות בעלות עושר רב, פאר תרבותי ורוחני שלא יסולא מפז, תרבויות עתיקות גדולות וחשובות כמו יוון ומצריים, והאימפריה הרומאית החזקה והאימפריה הגדולה של שושלת הקיסרות המפוארת - נעלמו כולן מהעולם.

אם כך, מה סודו של עם ישראל? ראשית, האמונה בה' יתברך. עם ישראל דבק באמונה בהשם גם בשעות הקשות ביותר, גם כשחרב מונחת על צווארו, והייאוש גדול, הוא תמיד כובש את פחדיו ודבק באמונתו באל אבותיו. שנית, תורת ישראל הקדושה ש"דרכיה דרכי נועם ונתיבותיה שלום". בגולה, למרות כל הסכנות, העם היהודי

לא הרפה ידיו ולא ויתר על קיום המצוות, משינון התורה ולימודה והמשך בפלפולי הגמרא - יומם ולילה. שלישי, מסורת האבות. קהילות היהודים בתפוצות שומרות על המסורות והמנהגים של אבותיהם. כמונו, בני הקהילה הלובית, קהילה בת 2500 שנה בלוב, בין הקהילות הוותיקות בגלות. אנו שמרנו בקנאות על המסורת והמנהגים והעברנו אותם מאב לבן ומאם לבת כמו מנהגי החג, שירה, פיוטים בבתי הכנסת שהם עדיין נכס צאן ברזל לעדה עד ימינו אנו. מנהגי השמחות, החתונה והחינה, הבסיסה ועוד, שלעתים נעשו בסתר ובלחש מתוך זהירות לא לעורר את שנאתם של הגויים. כל אלה ביחד הביאונו עד הלום.

גם בהגיענו לארץ ישראל הרבה יישובים עם ריכוז גבוה של בני קהילה ומשפחות מכל הרבדים ומכל רחבי הארץ שומרים על המסורת, וכולי תקווה שכך יהיה גם בעתיד, שהדורות הבאים של בני העדה ישכילו לשמור על המסורת המפוארת ורבת השנים. אין בכך סתירה לגישת "כוח ההיתוך" והשייכות "הצברית" של מי שנולד בארץ.

כדי לחזק את דבריי אתם מוזמנים לבקר בחול המועד פסח ובכל ימות השנה במוזיאון יהודי לוב באור-יהודה ולהתפעל מאוסף הפריטים המקוריים של בני העדה, כמו ספרי תורה ותמונות שמזכירות את הסיפורים של סבתא וסבא. המוצגים ממחישים את הוויית קהילת יהודי לוב, והספרים שנכתבו עליה עונים על סקרנותם של כל מתעניין וחוקר אנתרופולוגי.

פסח כשר ושמח לכם ולכל עם ישראל באשר הוא.

קלימו שדה, יו"ר

עדכונים לניצולי שואה:

מיכאל גורן

בהמשך לפעילותו הענפה של מאיר כחלון ז"ל להכרה של יהודי לוב בניצולי שואה, הוחלט להקים פינה אשר תמשיך את פועלו, ובה יעדכנו כל שורדי השואה בכל העדכונים השוטפים אשר מתקבלים מהחלטות הבנסת והרשויות הנוגעים לשיפור מצבם.

אנו, שפעלנו עם מאיר ז"ל, רואים בכך זכות להמשיך את דרכו, דרך העזרה, הסייע ואהבת הזולת.

ואלו הם העדכונים החדשים:

מומלץ למי שהוכר כניצול שואה לבקש מרופא המשפחה, סיכום תיק רפואי ולשלוח אותו לרשות לזכויות ניצולי שואה ולבקש הכרה במחלה נוספת והחמרת מצב בהתאם לממצאים בתיק.

טלפון 03-5682691
פקס 03-5682651

לכל מי שיש בעיות משפטיות מול עורכי דין שחזרו לדרוש עמלה גבוהה יכולים להיעזר בסיוע ממשד המשפטים.

לקבלת יעוץ חינם ללא תשלום בטלפון *6405 או- 12226405

הכרת הטוב ואמירת תודה

לאחר קבלת ההחלטה המנהלית אשר תיקנה עוול היסטורי כלפי בני העדה הלובית והביאה להכרה של כלל יהודי לוב בניצולי שואה, מאיר כחלון, יו"ר הארגון העולמי של יהודי לוב דאז, מינה אותי לתפקיד יו"ר כדי לטפל בקשר שבין הארגון וניצולים, לבין הרשות לניצולי שואה.

עם תחילת העבודה מול האוצר פגשתי יחד עם חברי הועדה ציון נעים ויצחק כחלון את יו"ר הרשות, הגב' עופרה רוס. כבר בפגישה הראשונה הבנו שיש לנו מפגש עם אישיות מיוחדת אשר כולה נתינה. היא הקשיבה לכל בקשותינו בסבלנות רבה, יחד ניתחנו את המצב ותכננו כיצד עלינו לפעול במהירות וביעילות.

הגב' רוס עשתה הכול כדי להקל עלינו, ובמקום למלא 17 דפים, הגענו לכך שיש צורך רק בשבעה, דבר שהקל מאוד על העבודה.

גם בנושאים רבים אשר עלו בהמשך הדרך, תמיד נענו באופן ענייני ואוהד. כל הצוות של עופרה באוצר נרתם בהתאם ל"רוח המפקדת" וחבריו שיתפו פעולה כל אחד בתחומו. במשך כל העשור שבו עופרה ניהלה את הרשות, תמיד הרגשנו שיש לנו אחות גדולה ואוהבת.

ברגשי תודה והערכה כנים ועמוקים לעופרה היקרה ולכל הצוות המקסים שלה ברשות.

מכל הלב,
גורן מיכאל

יו"ר ועדת ניצולי שואה בארגון העולמי של יהדות לוב

יורם ארבי

לחיות כיהודים בלוב תחת שלטון מוסלמי ועם המוסלמים

בשנת 637 הכליף עומר אבן אלחטאב חוקק חוקים אשר נועדו להסדיר את מעמדם של תושבים לא מוסלמים (בעלי דת מונותאיסטית בלבד: יהודים ונוצרים) בתחומי האימפריה האסלאמית. חוקים אלו ידועים כ"חוקי עומר" 1, והם חלו גם על היהודים שחיו בלוב.

היהודים בלוב, כמו כל היהודים בארצות האימפריה האסלאמית, היו בני מעמד "דיימי" ("בני חסות"), נחשבו לתושבים "נסבלים", שנתונים תחת חסות של אדון ערבי. ערבי מוסלמי יכול לפגוע או לרצוח יהודי מבלי להיענש. החלו על היהודים חוקים רבים אשר מטרתם הייתה להגביל את תנועתם ופעולתם עד כדי המאסת חייהם עליהם. בלוב נודע לעתים קרובות, שיהודים אשר עסקו לפרנסתם כ"טואפה", סוחרים וכלים, לא שבו לביתם בחיים. כמו כן הוטל מס "גולגולת" לכל מי שאינו מאמין "בדת מוחמד".

להלן מספר דוגמאות להתעללות הערבים המוסלמים ביהודים בלוב רק בשל היותם יהודים:

- א. ככלל יכול היה כל ערבי מוסלמי הפוגש יהודי בדרך להלקותו באומריו: "חוד סדאקת בוק וג'אדק", דהיינו: קבל את מלקות אביך וסבך".
- ב. בשנת 1711 העלילו עלילת שקר בטרופולי על שני יהודים, רחמים ארביב ולביא אלגארני, והוציאו להורג על לא עוול בכפם.
- ג. בשנת 1732 הרסו הערבים המוסלמים את בית הכנסת בעיר מסראתה.

ד. בשנת 1867 הרסו הערבים המוסלמים את בית הכנסת בעיר זליתן. התערבות כ"ח הובילה להשתדלותה של ממשלת צרפת אצל הסולטן בתורכיה. הסולטן הכריח את הערבים המוסלמים של זליתן לשלם ליהודים קנס של 70,000 דינר בשל חילול ושרפת בית הכנסת וכן

להעניש את האחראים. ה. בנובמבר 1876 בעיר טריפולי נעצרו יהודים רבים על לא עוול בכפם בעקבות תלונות שווא של ערבים מוסלמים ונשפטו באכזריות.

ו. בעיר תאגורה החלו הערבים המוסלמים בפברואר 1880 להתנהג בעוינות מופגנת יומיומית כלפי היהודים. גבר יהודי נרצח באכזריות, ותינוק יהודי יונק נקרע מחזה אמו ונטבח.

ז. במרץ 1880 יהודי בשם רחמין עידן נטבח בשערי העיר טריפולי במסגרת שרשרת דיכויים ורדיפות כלפי היהודים לאורך זמן. אירוע זה בוצע בחסות מפקד המשטרה המקומית. הודות להתערבות כ"ח, קונסול צרפת וקונסול איטליה, נתפס הרוצח והורשע.

ח. באותה תקופה בכפר גריאן נטבחו באכזריות רבה שני גברים ואישה יהודיים על ידי האוכלוסייה הערבית המוסלמית.

ט. ב-13 לפברואר 1897 השלטונות הסירו את השמירה מהרובע היהודי במסראתה. הערבים המוסלמים ניצלו מיד את ההזדמנות ושרפו כליל את בית הכנסת.

א, כאמור, דוגמאות אחדות בלבד, ולא רשימת אירועים ממצה לגבי מצבם של היהודים בלוב תחת שלטון "האימפריה האסלאמית" (גם בתקופה העות'מנית). (מקורות: 1, 2, 4, 5).

בשנת 1911 לוב נכבשה על ידי איטליה מידי האימפריה העות'מנית. כיבוש לוב בידי איטליה היווה מטמורפוזה חיובית מאוד עבור האוכלוסייה היהודית.

אחת הפעולות הראשונות שבהן נקטה איטליה בלוב הייתה ביטול חוקי "עומר" וביטול מעמד בני החסות. מאותה העת היהודים נחשבו לאזרחים שווים זכויות, הם הרגישו גאים וחזקים יותר וחדלו מדאגה בעוברה בסמוך של כל ערבי מוסלמי.

החל מן הממשל הסוציאליסטי בעת הכיבוש ב-1911 ועד 1922 עת כוננה הממשלה הפאשיסטית, גילה השלטון האיטלקי אהדה כלפי היהודים. גם האידיאולוגיה הפאשיסטית מצאה אוזן קשבת בקרב המשכילים היהודים בלוב, כך שאפשר לראות בממשלה הפאשיסטית החל משנת 1922 ועד 1936

(עת נגזרו גזרות השבת-שיזם המפקד העליון של לוב ITALO BALBO, שחייב את היהודים לפתוח את עסקיהם ביום השבת), כשלטון אוהד את יהודים וכן אהוד על היהודים.

באופן כללי התקופה האיטלקית נודעה כתקופה של שקט בין עדתי (העדה היהודית והעדה המוסלמית), ושל פריחה כלכלית ותרבותית. כמו כן בתקופה האיטלקית הושלט סדר מופתי בניהול הקהילה (במיוחד בעשור הראשון לשלטון הפאשיסטי).

אולם הערבים המוסלמים לא שקטו ולא נחו.

האירוע אשר יפורט להלן מלמד על המשך מגמתם של הערבים המוסלמים לביצוע מעשים נפשעים כלפי היהודים, אך מנגד על שינוי משמעותי במעמדה של האוכלוסייה היהודית הן כלפי השלטון המרכזי והן בהיבט הבין עדתי.

בלילה שבין ה-8 ל-9 לספטמבר 1927 תקפו הערבים את הרובע היהודי. בתאריך זה חל "ליל המילוד" המוסלמי. כנראה שהערבים המוסלמים בחרו לפעול דווקא באותו הלילה כדי לנצל את גורם ההפתעה. מקורה של ההפתעה בהנחה שהן השלטון האיטלקי והן האוכלוסייה היהודית לא יחדשו שהערבים יבחרו לנסות לטבוח ביהודים דווקא בליל חג חשוב של הערבים המוסלמים.

קבוצות רבות ומאורגנות של ערבים מוסלמים תקפו את הרובע היהודי מכיוונים שונים. הפורעים נשאו על ראשיהם חביות מלאות זפת ונפט במטרה לשרוף את בתי הרובע היהודי-הח'ארה. הערבים המוסלמים הפורעים נשאו גם גרזנים וכלי קצבים שונים. אולם, תודה לאל, מזימתם לא נשאה פרי הודות לפעילות של הצעירים היהודים תושבי הרובע. הצעירים מיד התגוננו מפני התוקפים הערבים המוסלמים והניסו על נפשם. בנוסף מיליציות פאשיסטיות וכן חיילי משמר הרובע מטעם הצבא האיטלקי התערבו להגנת הרובע והתושבים היהודים. ההתערבות המידית מנעה את התפשטות האירועים והסלמתם.

בהתקפה הערבית מוסלמית נפצעו

חמישה ערבים מוסלמים, יהודי אחד, יצחק עטון, נפצע קשה, וכן נפצע שוטר איטלקי. עשרים וחמישה ערבים נעצרו, ועשרה מהם נשפטו. כמו כן, שני יהודים נעצרו, ואחד מהם נשפט, כנראה בשל "התגוננות יתר" מפני הפורעים הערבים המוסלמים.

בעקבות ההתקפה של הערבים המוסלמים לרובע היהודי דאג השלטון האיטלקי מיד לפטרול הרובע בכל שעות היממה, הן של מיליציות פאשיסטיות והן של ה-CARABINIERI המלכותיים. מאותו יום הרובע היהודי נראה כעיר במצור, זאת מתוך מגמה לשמור על היהודים מכל חשש של התקפה חוזרת מטעם הערבים המוסלמים.

אפשר להיווכח כי תוצאות ההתקפה הערבית מוסלמית מלמדות על שובה

של הגאווה היהודית וכן על התייחסות השלטון האיטלקי ודאגתו לשלום האוכלוסייה היהודית.

הרקע לאירוע היה, כנראה, רומנטי. נערה יהודייה בשם ג'וליה חנונא (קטינה) ברחה עם צעיר מוסלמי. בריחה זו גרמה לזעם רב בקרב האוכלוסייה היהודית. הנערה שוכנעה להתאסלם ומיד נישאה לצעיר המוסלמי.

למרות התלונות הנחרצות של בני משפחתה ושל נשיא הקהילה היהודית, לדברי נשיא הקהילה דאז, התייחסות המשטרה למקרה לא הייתה נאותה מאחר שמדובר היה ביהודים.

ביום 25 לאוגוסט נציגי 11 אגודות יהודיות התאספו והחליטו לשגר לקומיסר המלכותי של לוב מכתב תלונה בזה הביטחון המקומיים אשר פעלו מידי

להגנת הרובע היהודי, לא הידרדר המצב לאירועי דמים.

לסיכום, ראשית, אכן הכיבוש האיטלקי הביא ליהודי לוב שינוי משמעותי וכן העניק ליהודים הגנה מפני האוכלוסייה הערבית המוסלמית. הגנה כזאת חסרה ליהודים במשך מאות בשנים, כאשר חיו תחת שלטון "האימפריה האסלאמית" ונאלצו להגיע להשתדלויות נפשיות.

בהביענו את תלונתנו התקיפה, ושל כל האוכלוסייה היהודית, הנו גם מבקשים את התערבות כבודו אצל הורעות בעלי הסמכות המתאימה, על מנת שהנערה ג'וליה חנונא תשוב תחת חסות משפחתה, לא רק במטרה להציל את עצמה, אלא במטרה לשמור על כבוד קהילתנו העומד להיפגע".

המכתב התקיף של נציגי הקהילה מלמד כשלעצמו על תקופה חסרת פחד של היהודים, לעומת התקופה הקודמת שבה היהודים התחננו על נפשם ופעלו בעזרת שתדלנות. כאמור, בעקבות המקרה הזה, נותר מתח בין עדתי בין היהודים לערבים המוסלמים, וגורמים בקהילה היהודית ראו בכך את הגורם להתקפה האכזרית על הרובע היהודי. רק הודות לאומץ לבם של הצעירים היהודים, אשר הגנו על הרובע בכל עוז רוחם וכן של כוחות הביטחון המקומיים אשר פעלו מידי

ביבליוגרפיה:
VESSILLO ISRAELITICO VOLUME XXVIII 1880 FEBBRAIO .1
ירחון יהודי נפוץ איטליה שיצא לאור בעיר קאסלה מונפרטו שבצפון איטליה.
VESSILLO ISRAELITICO VOLUME XXVIII 1880 APRILE .2
ISRAEL a. 13 n.2 10 Ottobre 1927. 3
שבועון יהודי שיצא לאור בעיר פירנצה.
4. "הגשר" הוצאה מיוחדת למלאות 30 שנה למאורעות הדמים בטרופוליטניה (לוב - 1945-1975) מאת אליהו, פרנקו ויורם ארביב
5. "הסטטוס המשפטי של היהודים בלוב", פסח התשמ"ד-1984, מאת אליהו לילו ארביב

דינה דנון-דאבוש מיוסף הראשון עד יוסף השני בהר הזיתים

יוסף רומני ז"ל נפטר לפני 28 שנים. כשבנו, פרופ' מוריס רומני, בדק את הממוחשב החדש של הקבר בהר הזיתים, הוא נדהם מהגילוי המקרי והמופלא של קברו בן 138 השנים של סבי סבו: ר' יוסף רומאני זצ"ל.

רעד של קדושה אחז בי, כשקיבלתי הזדעה מחיים רומנו על מציאת קברו של סבי סבו, ר' יוסף רומאני זצ"ל בהר הזיתים, ועל הכוונה לערוך אזכרה ראשונה אחרי מאה שלוש ושמונה שנים!!!

לפי שבר מהמצבה ששרד, למדה משפחת רומנו את יום פטירתו, שלא היה ידוע עד אז.

ר' יוסף רומאני זצ"ל נולד בשנת התקנ"ז (1796), ונפטר בכ"א באב התרמ"א (1881) כשהוא בן שמונים וחמש שנים. השבר הנכון שרד!!!

באזכרה שהתקיימה ב- כ' במנחם אב (21.8.2019), השתתפו כ-60 איש. רובם בני משפחת רומאני (רומני, רומנו) על ענפיה, שהגיעו מכל רחבי הארץ מצפת בצפון ועד לשדרות בדרום.

מספר חיים: "כבן למשפחת רומאני, תמיד שמעתי מסבי חיים על אבי השושלת שלנו, סבא רבא שלי, ר' יוסף רומאני שנוולד בשנת 1796

משפחת רומאני מאיטליה ללוב

המשפחה מציינת שרי יוסף רומאני זצ"ל הגיע ללוב דרך הים, אך לא ידוע מאין. ככל הנראה, מוצא המשפחה מאיטליה, שכן לפי ספרי ההיסטוריה, אנוחנו למדים שבשלהי המאה ה-18 עד סוף המאה-19, רבים מיהודי איטליה היגרו ללוב, שהייתה אז בתקופת גשוג ופיתוח מבחינה כלכלית. בין שמות המשפחה בקרב יהודי לוב המעידים על מוצאם האיטלקי: קסנטיני, רג'יניאנו, בוארון, ונטורה, בריגה, רומאנו, סאסי ועוד.

והגיע באנייה ללוב ממקום בלתי ידוע, יחד עם שלושת אחיו, שגם שמותיהם אינם ידועים. שלושת האחים המשיכו מזרחה, ואילו יוסף היה הראשון שהשתקע בלוב. הוא נישא לבת המקום, מרת ייזה לבית ברדה, ונולדו להם שבעה ילדים: ארבעה בנים: אהרון, כמוס, פנחס ויצחק, ושלוש בנות- גולה, חנה ורות.

כשנמות יקברו אותנו בהר הזיתים מבנגזי לשער הרחמים - שורשים עמוקים באדמת הקודש

לאמיתו של דבר, רק לאחרונה שמעתי על יהודים מלוב שהגיעו לארץ ישראל בסוף ימיהם כדי למות ולהיקבר בה. מספר חיים רומנו: "ידענו שאת סוף ימיו עשה הרב יוסף רומני זצ"ל בארץ ישראל ושזכה להיקבר באדמת הקודש, בעוד בניו ובנותיו נשארו בבנג'זי ובחלקים אחרים של קירינייקה. היו גם עדויות שהוא נפטר בירושלים בשנת 1876, כשהוא בן שמונים, וזהו, יותר מזה לא ידענו דבר. לכן הרצון לגלות את מקום קבורתו בער בי כל הימים." אומר חיים.

ואז, לפני כשנה, קיבל את שיחת הטלפון הדרמטית מפרופ' מוריס רומני, לפיה נמצא, ככל הנראה, מקום קבורתו של ר' יוסף רומני. גילוי מקום הקבורה הרעיש אותנו.

גם אני התרגשתי מאד ובדקתי. מסתבר, שיהודים מלוב וממקומות אחרים, עשו את המסע הזה, מהגולה עד לירושלים, כדי למות

ולהיקבר בהר הזיתים, סמוך לשער הרחמים. לפי האמונה, דרך שער הרחמים, יבוא המשיח.

ספר זרובבל, המיוחס לזרובבל בן שאלתיאל, מתאר את מה שעתידי לבוא על עם ישראל באחרית הימים. הספר מתאר בפירוט רב את חזרת השכינה ואת ביאת המשיח אל ירושלים בלשון זו:

"ויצא משיח ה' וכל ישראל אחריו ויעמדו לפני שערי ירושלים מול הר הזיתים והאל הקדוש יעמוד בראש ההר... וגליות ירושלים יעלו להר הזיתים ותראינה ציון וירושלים ותשמחנה."

'שערי ירושלים מול הר הזיתים' הוא שער מזרחי הקבוע בהר הבית, ומניחים שאלו הם שערי הרחמים.

ראייתי לאחרונה את קובי פרג'ון-מור על אביו, אסיר ציון שלום פרג'ון. הסתבר שחזאתו פרג'ון, סבו של שלום, היה מארגן נסיעות ליהודים שבאחרית ימיהם עזבו את לוב ועשו דרכם לארץ ישראל, כדי להיקבר בהר הזיתים. זה היה חדש עבורי, שהיו אנשים שעיסוקם היה לספק שירות חיוני של הכנה לביאת המשיח ולתחיית המתים. מרטיט.

אחרי מאה שלוש שנים ושמונה שנים

מספר פרופ' רומני: "לפני שנים קנינו חלקת קבר בהר הזיתים. כשאמי ליזה לבית תמם נפטרה בארה"ב בשנת 1987, הבאנו אותה לקבורה בירושלים, ואבי חזר להתגורר בארץ אצל דודתי, אחות אמי. בדצמבר 1991 נפטר גם אבי, יוסף רומני, והוא

פרופ' מוריס רומני

נקבר בחלקת הקבר המשפחתית. והוא ממשיך: "לפני כשנה, אחרי האזכרה נכנסתי, כהרגלי מזה שנים רבות, לשתות קפה בקיוסק הקטן מרכז מידע של הר הזיתים, שבו מספר שולחנות וכיסאות, אך הוא גם מקום להתרועע. שם הבנתי, שהוחל בתהליך מיפוי ממוחשב של בית העלמין. ביקשתי לברר אם מקום קבורתם של הוריי מופיע כבר במחשב."

נקבר בחלקת הקבר המשפחתית. והוא ממשיך: "לפני כשנה, אחרי האזכרה נכנסתי, כהרגלי מזה שנים רבות, לשתות קפה בקיוסק הקטן מרכז מידע של הר הזיתים, שבו מספר שולחנות וכיסאות, אך הוא גם מקום להתרועע. שם הבנתי, שהוחל בתהליך מיפוי ממוחשב של בית העלמין. ביקשתי לברר אם מקום קבורתם של הוריי מופיע כבר במחשב."

כמה מסעיר, מיוחד ומרגש שאחרי מאה שלוש שנים ושמונה שנים, אפשר לערוך אזכרה במקום קבורה ידוע. מציאת הקבר הבהירה שיוסף רומני נפטר בשנת 1881 כשהוא בן 85, ולא כפי שסברו קודם. זה שבע שנים חיים רומנו חוקר במסירות רבה את תולדות משפחתו - משפחת רומני - שמקורה בבנג'זי שבלוב, אם באיסוף חומר כתוב, אם בהסתייעות ברישומים ישנים, אם במאגרי מידע ממוחשבים ואם בתחקור וריאיון בני משפחה רבים,

עד לבניית אתר אינטרנט משפחתי שמהווה תמונה נאמנה לתולדות המשפחה, אם כי מסתבר שלא שלמה.

גילוי מקום קבורתו וגילוי תאריך הפטירה, באופן כה מקרי כמעט פלאי, של אבי השושלת, מהווה ציון דרך בעבודת התייעוד של משפחת רומאני-רומני-רומנו.

מציאת הקבר השלימה משבצת משמעותית של מידע על הראשון לשושלת רומני בלוב.

המצבה: ישן וגם חדש. בראש המצבה האבן המקורית עם הכיתוב ותחתיה המצבה החדשה תחת זו המקורית שנהרסה.

יוסף רבין

קהילת יהודי בנגזי ללא זכרון אורבני עיר ללא רחובות

בעיר תל אביב רחובות רבים נקראים על שמות קהילות יהודיות בעולם. למרות זאת אין רחוב אחד, כיכר אחת או סמטה אחת או שכונה אחת על שם קהילת יהודי בנגזי לא בתל אביב ולא בכל מדינת ישראל.

היהלומים בלונדון שסייע בראשית שנות הארבעים לאספקת חומרי גלם לתעשיית היהלומים בארץ. מגרש הכדורגל שבקצה שכונת טוברוק שימש בעבר כמגרש הבית של קבוצת בית"ר נתניה. השרג'נים הבריטיים שנחטפו ביולי 1947 הוחבאו באחת המלטשות בשכונה.

מחידע זה ניתן ללמוד, שגם אם נקראה שכונה על שם מקום בלוב, אין לה קשר ליהודים שחיו בה בלוב, ולא כזכר לכאב ולסבל שלהם במלחמת העולם השנייה בלוב.

יבבני ברק לא נשאר שריד ממה שהיה מכונה בשנות החמישים של המאה הקודמת "שכונת בנגזי" - מספר בתים בשני רחובות שבהם גרו יהודים שעלו מקיריניקה בתקופת המנדט. עם זאת, עיריית בני ברק קראה לאחד מרחובותיה בשם "קדושי לוב".

חכמון לאתר עיריית נתניה שם נאמר כך: "שכונת טוברוק הוקמה באמצע שנות הארבעים, בסוף מלחמת העולם השנייה. היא קיבלה את שמה מעיר הנמל טוברוק שבלוב, שהייתה במצור במלחמת העולם השנייה, ונערכו בה קרבות עזים. קרבות אלו עצרו את הנאצים מלהתקדם מזרחה. השכונה הוקמה כדי לשכן את הפליטים שהגיעו לארץ בחוסר כול ממזרח אירופה. הוקמו בה 12 בניינים בני שתי קומות כל אחד - בכל קומה משפחה אחת. בתי השכונה היו צמודים למחנה הצבאי 'דורה', ובית הקפה של המחנה היה בשכונה.

בעבר היו בשכונה מלטשות יהלומים, וביניהן הקואופרטיב של יהלומי בוכרה. הרחוב הראשי בשכונה, 'היהלומן אברהמס', נקרא על שם נשיא סינדיקט

בעיר תל אביב רחובות רבים נקראים על שמות קהילות יהודיות בעולם. חלקם על שמות מדינות שבהן "חיה ובעטת" קהילה יהודית כמו קהילת ברזיל, קהילת אוסטרליה או קהילת מקסיקו, רובם על שם קהילות יהודיות בערים אשר הושמדו כולן או רובן בשואה או קהילות שבניהן סבלו בשואה מידי הנאצים או שותפיהם הפאשיסטים, כמו קהילת אודסה, קהילת בודפשט, קהילת לבוב, קהילת סלונקי ועוד.

למרות זאת אין רחוב אחד, כיכר אחת או סמטה אחת או שכונה אחת על שם קהילת יהודי בנגזי לא בתל אביב ולא בכל מדינת ישראל.

בתל-אביב יפו התמונה עגומה מאוד. כאמור, רחובות רבים נקראים על שם קהילות יהודיות שהושמדו בשואה, סבלו קשות או שרדו את השואה. ומה עם בנגזי? זיכרונה של קהילת יהודי בנגזי נעלם ממפת רחובות ישראל.

ערב מלחמת העולם השנייה מנתה קהילת יהודי בנגזי 3,121 נפש על פי נתוני איחוד קהילות יהודי איטליה. במהלך המלחמה נרצחו 520 יהודים ויהודיות של קהילה זו. רוב רובם במחנה הריכוז והכפייה לאדו. רוב יהודי הקהילה הובלו במשאיות בקר למחנה ריכוז זה. במחנה הם סבלו מרעב, קרה ומחלות. עם תום הקרבות בלוב נותרו פחות ממאתיים יהודים בבנגזי ההרוסה אשר במהלך המלחמה נכבשה חמש פעמים לסירוגין ועברה "מיד ליד". בסוף 1968 לא נשאר יהודי אחד בעיר זו ובכל לוב.

הזעקה הגדולה: הכיצד בתל-אביב יפו, העיר העברית הראשונה, אין רחוב, כיכר או ייצוג אורבני לקהילה יהודית עם עבר היסטורי מפואר שנגדעה בשואה?

פנייתנו לעיריית תל-אביב יפו לא נענו! בנתניה הוקמה בשנות הארבעים של המאה הקודמת שכונת פועלים שנקראה בשם "שכונת טוברוק" בלי שום קשר ליהודי טוברוק.

כשחקרתי אודות מקור השם "שכונת טוברוק" הפנתה אותי הגב' יולנדה

חיים רומני

עבודת תיעוד על שורשי המשפחה

הקשר שלי עם חיים רומני התחיל כאשר פעלתי לתיעוד יהודים יוצאי לוב בשיתוף הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב, והוזמנתי מטעם "דורות ההמשך לשואה ולגבורה" להדליק נר בטקס "לכל איש יש שם" שנערך ב"צוותא" ת"א, לזכר אחי הרצל ז"ל שנספה בשואה. החלטתי להרחיב את היריעה. פניתי בפייסבוק למי שמעוניין להעביר אליי שמות של יהודים מלוב שנספו בשואה, כדי שאקריא את שמותיהם בטקס.

חיים העביר אלי שמות של שלושה-עשר מבני משפחתו שנספו בשנת 1943 בהפצצה של כוחות הבריית על מחנה לה מארסה שבתוניס שאליה גורשה המשפחה מלוב. מאז אנחנו בקשר שוטף.

בין הנספים היו גם מאיר חורי ואמו מזל לבית רומאני. מספר יצחק חורי: "אמי הייתה בחודש השישי להריגה הראשון, כאשר אבי מאיר, יליד בנגזי, נספה בהפצצה, והוא בן עשרים ואחת. הוא לא זכה להכיר אותי, ואני לא זכיתי להכיר אותו. נולדתי יתום מאב". גם סבתו מזל נספתה יחד עם בנה מאיר. עד היום קבורים כולם באותה חלקה בבית העלמין היהודי "בו-רג'ל" בתוניס. יצחק מספר שבשנת 2000 ביקרו אחדים מבני המשפחה בתוניס, וברור שהגיעו לבית עלמין לחפש את קברי יקיריהם ולפקוד אותם. בין הפוקדים את הקברים היו: רחמים רומנו ויצחק חורי, שמצאו קברים של שניים: רחל רומאני ומאיר חורי. הם שיפצו את המצבות. השניים מעידים שרגע מציאת המצבות לאחר 57 שנים מאז האסון היה רגע עילאי.

גלגל חוזר: מציאת קבר אבי המשפחה יוסף רומאני לאחר 138 שנים מפטירתו - גם הוא היה, ללא ספק, רגע עילאי.

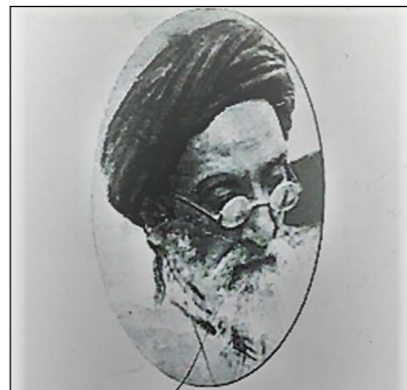
חכמי לוב

הרב יוסף רומני, גדל והתחנך על ברכי התורה ועל ערכי היהדות, והיה לרב גדול בעירו בנגזי. עדות לכך יש בספר "הגיד מרדכי" - קורות לוב, יהודיה, יישוביהם ומנהיגיהם, (תמונה של הספר), שם כותב רבי מרדכי בן יהודה הכהן שבשנת התקצ"ו (1836), ביקר בעיר בנגזי הדיין ר' נתן אדאדי. משנוכח שהשוחט אינו בקיא במלאכתו, הוא הטיל על ר' יוסף רומאני ללכת ללמוד בטריפולי את מלאכת שוב (שוחט ובודק) וכך היה.

שניים מבניו הפכו ברבות הימים אף הם לרבנים ידועים: רבי אהרון רומאני ורבי כמוס רומאני, וגם פנחס ויצחק רומאני עסקו בתורה.

לאחר קום המדינה התחילו לעלות ארצה נכדיו וניניו של יוסף עם כל משפחותיהם.

חלק אחר העדיף לעבור למדינות אחרות באירופה כמו איטליה, צרפת וארצות-הברית. במשך השנים חלק

ר' כמוס רומאני זצ"ל

ר' כמוס רומאני נולד בבנגאזי בשנת 1830. שימש כדיין, שוחט וכודק ולימים גם אב בית דין. שימש בתקופה מסוימת כנציג קהילת בנגאזי לצורך איסוף כספים עבור חצר הכאליפה באיסטנבול.

בעקבות רפורמות התנסיםמאת באימפריה העות'מאנית, שהעניקו שיוויון בפני החוק למיעוטים לא מוסלמים, הותר ליהודי בנגאזי להשתתף בכל מוסדות השלטון העות'מאניים העירוניים. בין היהודים שזכו לשבת במועצה המינהלית של בנגאזי היו: ח'י תשובה, מוראי בן דוד ור' כמוס רומאני זצ"ל. המועצה התכנסה אחת לשבוע או אחת לשבועיים לדון בכל ענייני המתוו. לעיתים שימשה המועצה בית דין עליון לערעורים. שמו מופיע יחד עם אחיו הרב אהרון רומאני ברשימת הרבנים זצ"ל אותם מוכיחים יהודי לוב בליל כיפור אחרי כל נדרי. ר' כמוס רומאני נפטר בבנגאזי בשנת 1911.

על ר' כמוס רומאני, בנו של יוסף רומאני הראשון זצ"ל לא מצאתי חומר במהלך חיפושי הרבים גיליתי לוח שנה ל-2003/4 שנתן לי אחי ברוך דבוש ז"ל, שכמו שראה את הנולד אמר לי: "שמרי את זה, אולי תצטרכי אותו...". לוח שנה זה הוא של "אור שלום", מרכז לשימור והנחלת מורשת יהודי לוב בת-יום. פניתי לפדי בנעטיה וביקשתי רשות להשתמש בו, והוא, באדיבותו כי רבה, אישר לי זאת. תודה רבה פדי!

בספר "הגיד מרדכי" מופיעים תיאורים נוספים ששופכים אור על המצב התורני בבנגזי בתחילת המאה שעברה, וקשורים גם למשפחת רומאני, וכך כתוב: "בשנת התרט"ט (1919) מצאתי בבנגזי 230 תלמידים, מהם סך של 130 שלמדו בבית ספר איטלקי ו-100 תלמידים שלמדו בתלמוד תורה. נמצא גם בתלמוד תורה מורה שפת עבר, איש ירושלמי ששמו היה חכם מאיר עקנין, נותן לקצת מן התלמידים את לימוד שפת העברית. תלמידיו מקבלים את הלימוד בהנהגה יפה. מנהל תלמוד תורה היה הרב אליהו ג'ולילי, וסגניו היו: הרב עזרא רומאני, הרב כמוס פלאח, הרב מוכאי בן דוד, הרב שמעון ארביב, הרב שלום לגזיאל, הרב חי גביזון והרב נימני חורי".

חיים אריק ארביב

סיפורים טריפוליטאים בארבע מערכות תמונות מחיי היום-יום של טריפולי בשנות השישים

בעברית נפוצה הפרפרזה "אקדח שמופיע במערכה הראשונה של ההצגה, חייב לירות עד סוף המערכה האחרונה שלה". זהו משפט הלקוח מעולם התיאטרון והסרטים, ובאן הוא מתאים גם למאמר שלי.

מערכה ראשונה

בשנות השישים מצב היהודים בטריפולי הלך מדחי אל דחי נוכח הבעיות עם הערבים, החוקים החדשים וההתבוללות של היהודים.

יום אחד היה לי ויכוח עם בחור יהודי מאלה הגרים ברחוב הראשי "הקורסו ויטוריו" אמרתי לבחור שעוד יומיים יהיה ראש השנה, ושעלינו לא ללכת לבית הספר באותו יום. תשובתו הייתה: "האם ראש השנה חשוב יותר מהצלחה בבחינה?"

תגובה זאת של הבחור, שהיה צעיר ממני במספר שנים, זעזעה אותי קשות, היות שעד אותו היום, האמנתי באמונה שלמה שרוב היהודים שנתרו בלוב היו מקשה אחת, מסורתיים, קצת ציוניים, קשורים ללוב, אך מאד יהודים בנשמתם ובשורשיותם.

המילים של אותו הבחור שאינני כבר זוכר לא את שמו ולא את פניו כאילו העירו אותי למציאות חדשה, קשה לעיכול שדורשת מה שאנו קוראים "תגובה ציונית הולמת". לאור מצב זה תוך זמן קצר הזמנתי כמה מחבריי הקרובים, השבעתי אותם שמילה לא תצא מפיהם, פן יבולע להם והזמנתי אותם אצלי בבית. החלטנו להקים ארגון סודי של בחורים יהודיים, הנהגתי השבעה של חברי הארגון עם תנ"ך, נר דולק וסכין. למרות קטנותו של הארגון, הארגון עזר לתעל אנרגיות שהיו הולכות לאיבוד, ועזר להזכיר ליהודים אז מהו העיקר. מטרות הארגון היו: הפצת ההיסטוריה היהודית, הפצת הציונות, ניתוק הבחורים היהודים

מכל קשר עם גופים זרים, בחורות זרות, והיה ניסיון כן לנסות להיפטר מהשפעה מזיקה מצד התרבות האיטלקית. באותן השנים בימי השבת הרחוב הראשי של טריפולי הנקרא ג'אדאת איסטיקלל (וקודם קורסו ויטוריו), היה, עקרונית, לגמרי סגור, היות שכל היהודים חוץ מאחד היו סוגרים את חנויותיהם בשבת והולכים לבית הכנסת "בית-אל", אשר מילא כמה תפקידים מעבר לבית תפילה, כמו מועדון חברתי, פרלמנט שכונתי ומרכז ללימוד איך להשקיע, במה וכמה. ברוב השנים היה נהוג לסיים את התפילה בסביבות השעה 10 וחצי, לעצור אצל מוכרי הפיצוחים הערביים שעמדו בכל פינות הרחוב, לקחת פיצוחים ולבחור לאיזה בית קפה להתיישב.

דבריו של הבחור הפתיעו אותי עוד יותר, היות שבני משפחתו נהגו כמו כל יתר היהודים בעיר, וגם אביו סגר את החנות והצטרף לכל היהודים האחרים.

מערכה שנייה

השנה הייתה שנת 1964 ומלכנו המהולל מוחמד אידריס אל מהדי אל סנוסי סיים לחוקק עוד אחד החוקים המוזרים שלו: "אסור לשרים ולפקידות הגבוהה של לוב להתחתן עם אישה לא לובית ולא מוסלמית".

כשסיימתי את בחינות הבגרות, התכוננתי לנסוע לאיטליה עם חלק ממשפחתי לחופשת הקיץ. דמיינו את גודל הפתעת, כאשר הבחנתי כי באותו מטוס שלנו טס גם שר החינוך של לוב, ללא הפמליה ובלי שומרים

כלל. כאשר הגענו לנמל התעופה של רומא, שאל אבא את השר: "האם כמו תמיד?" והשר ענה "כמו תמיד". ירדנו מהמטוס, משפחתנו לקחה מונית לבית המלון ברומא, והשר עלה על מטוס אחר לכיוון וורשה על מנת להיפגש עם אשתו הפולניה הנוצרית ועם ילדיו. מובן שבטריפולי המתונה אשתו המוסלמית עם בניו ובנותיו האחרים.

כך, ביום בהיר אחד למדתי שיש חוקים ויש מציאות.

מערכה שלישית

בשנת 1966 חזרתי לטריפולי לחופשת הקיץ הארוכה מלימודי באוניברסיטת טורינו. עברו כמה ימים, ואז אמרתי לאבא שטריפולי "קטנה עלי" ושאי משתעמם. אבא שאל אותי מה הייתי רוצה לעשות, וענית לו שאני אוהב לשיה. מכאן התפתח רעיון הקמת המקהלה, שלמרות היותה מקהלה מעורבת (בנים ובנות), הרבנים הסכימו שתשיר בבית הכנסת. כפעולה ראשונה מונה מבוגר אחראי על המקהלה, מר בינו חליפי שבהיותו רווק הסכים להתפנות חלקית לצורכי הציבור, היות ובזמן נעוריו

למד בקולג' צרפתי בטוניס מוזיקה, והעניין לא היה לו זה.

גברת מימון הזמינה את המקהלה לביתה על מנת לתרגל מוזיקה עם פסנתר, והיו גם זוגות שהזמינו את המקהלה לשיר ביום כלולותיהם.

לאורך הזמן עוד אנשים הסכימו לרתום את האנרגיות שלהם לטובת העניין,

והמקהלה הצליחה למדי. לא היה קל להקים את המקהלה, ולא רק בגלל התנגדות הערבים, אלא בגלל חשדנותם של האבות היהודים הלבוביים, שלא בנקל הסכימו לתת לבנים ולבנות להסתובב ביחד ללא פיקוח צמוד. היינו חייבים להיאזר בהרבה סבלנות. נעזרנו בכמה קולות של מבוגרים אחראים ובהרבה ניסיונות שכנוע, על מנת שהעניין יפעל, והוא אכן פעל.

בסיפורינו על טריפולי שלנו המסכנה (מכירים את המושג "טראבלס מתת"?), מלחמת ששת הימים הייתה רק גורם מזרז למצב בלתי נסבל ובלתי אפשרי לכל הצדדים. הרי המלך אידריס בכבודו ובעצמו אמר לאבי בשנות החמישים, שהוא אינו רואה עתיד ורוד ולא עתיד בכלל ליהודים בלוב החדשה. המלך היה זקן, ללא יורש זכר ישיר (היורש היה בן אחיו), אבל היה מאד מפוכח, וכמה ניסיונות להתנקש בחייו שארגנו קרובי משפחתו לאורך השנים גרמו לו להיות עוד יותר מפוכח.

גם היהודים שנתרו בלוב בשנות השישים וגם כל יתר המיעוטים במדינה (איטלקים, מלטים, יוונים, אמריקאים ואנגלים) המשיכו לארגן חתונות מוגזמות, מסיבות פתיחת הקיץ וסגירתו (welcome to the summer party, goodbye to the summer party), המשיכו לעשות עסקים טובים ולא עצרו לרגע כדי לברר מה קורה מסביבנו, ומאין הריח החריף של שרפה המתקרב אלינו. רובם הסתפקו בהתעשרות, בקניית מכוניות קמרו אדומות ובטמינת הראש בחול (איראן 1979 כבר אמרנו?).

אחת התמונות הבודדות משנות השישים בלוב

מערכה רביעית ואחרונה

חופשת פסח אפריל-מאי 1967 התחילה כמו בכל שנה אחרת. כל הסטודנטיות והסטודנטים שלמדו באוניברסיטאות בחו"ל חזרו הביתה לחגוג את חג הפסח. באפריל עדיין לא הורגשו תופי טם-טם המלחמה של הראיס של מצרים גמאל עבד-אל-נאצר. נותרו ימים מעטים של בילוי שפוי בנעימים לפני בוא המבול. אילו הייתי בחור נאיבי, כי אז הייתי יכול להיזכר רק בערב סדר הפסח שהוא שלפי כל מי שהשתתף בו אז (כ-20 איש), היה הסדר היפה ביותר שהוא ראה מימיו. היות ואינני חולם בהקיץ, נהגתי לנסוע בסביבה עם שתי חברות שלי, תמרה רקח ז"ל ואחותה המבוגרת יותר גינה על מנת לחרח

את השטח. שתי האחיות האלה חיו עם משפחתם בקומה השנייה של הבניין שלנו (משפחת גברי רקח) בשרע ליבדה בטריפולי מול בית הספר 'סקולה-רומא'. יחד אתן ביקרנו במספר בתי קפה ערביים, כולל ליד המזח, ליד המצודה ועוד. לתדהמתנו הרבה ראינו שאי אפשר להביט בעיניהם של בני דודינו. מבטיהם קפאו, הם לא רצו שאנחנו נבין מה עובר במוחם. שאלתי את אבי מה פשר הדבר הזה, והוא הרגיע אותי עם הסברים של מבוגר יודע דבר, הסברים שרק הגדילו את חששותיי.

בתחילת מאי חזרתי ללימודי בטורינו, וביוני כבר קבלתי תשובה לשאלותיי, ומה שיגורתי בא.

זוכרים את האקדח המעושן?

ציון וטורי

בראפה וסיפורי מעשיות

זוכר אני בילדותי, בימי כיפוח, בזמן ההפסקה שבין מוסף למנחה, קהל קטן נאסף מחוץ לבית הכנסת ומאזין ברוב קשב לאחד המתפללים, אשר היה יושב ומספר בנחת את אחד מסיפורי המעשיות שבאמתחתו. אינני זוכר סיפור מסוים, אבל בזיכרוני מתקיימים בכפיפה אחת מילים בעברית ובערבית, דמויות כגון סולטן ומלכה, דייג ובת מלך, זיר ונסיך, גול ורוחות, רבנים, קאדים וכמובן, איך אפשר בלי שיחא.

בזמנים עברו, בטרם "נולדו" כל התקשורת ואולמות הקולנוע, היה למספרי הסיפורים תפקיד חשוב בהווי המשפחה והקהילה. באירועים שונים ובכל מקום שבו התקבצו אנשים, היה מקום למספר, גבר או אישה, שניחנו ביכולת הנפלאה ובכישרון אומנותי לספר סיפור. לרגע אחד התנתקו המאזינים מהסובב אותם, מההמולה ומטרדות היומיום, נישאו על כנפי הדמיון והמחשבות המייענות התבדרו להם.

גם היום עשויים הסיפורים לשמש כדרך טובה להעברת מסר בדרך אסרטיבית אך גם עדינה ומתוחכמת, המעלה חיוך ומבהירה היטב את הנקודה הזורשת תיקון או טיפול.

לפני מספר שנים נתקלתי בהסכם שבו הוכנס סעיף בעייתי שבצעם אפשר למוכר שליטה לא סבירה על המוצר שסיפק, גם לאחר המכירה. לשם העברת המסר עשיתי שימוש במעשייה על "מסמר שיחא" וזו לשונה: "יום אחד החליט שיחא למוכר את דירתו. לאחר שנמצא הקונה, דרש שיחא במועד חתימת ההסכם, כי מסמר שתקוע בסלון ליד פינת האוכל ישאר בבעלותו. הקונה חשב לתמוך כי מדובר באחד השיגעונות של שיחא, לא העלה בדעתו שום סיבה לטרב לישטות הזאת, וללא מחשבה נוספת חתם על ההסכם.

יום לאחר שחנך הקונה את הדירה, צלצל הפעמון וכאשר פתח בעל הבית (החדש) את הדלת, התפלל למצוא את שיחא עומד בפתח. ביקש שיחא את סליחתו וביקש לעשות שימוש במסמר שבבעלותו ולתלות עליו את מעילו. מחד גיסא הטריד המעשה את בעל הבית, אך מאידך גיסא לא יכול היה לסרב, שכן הדבר נכתב במפורש בחוזה - לשיחא יש זכות על אותו מסמר.

כך הדבר נמשך, יום ועוד יום ועוד יום, פעם ביקש את המעיל ופעם תלה את

לכל הפחות מזהיר מפני אמונה עיוורת. הסיפורים על חז"ל חינוכו את הציבור בדרך נעימה וללא כפייה לכבד את החכמים, לסמוך על חכמתם ולשמוע בקולם. סיפורים אחרים הצדיקו את המעמד המיוחד שזכו להם בתי כנסת מסוימים דוגמת סלאת' בושאיף או כלי קודש שונים דוגמת ספר התורה זג"ר דארנא (ראה בסוף המאמר).

המקורות לסיפורים מוגוונים, חלקם עתיקים וחלקם מודרניים, והם מבוססים על מורשת ישראל או על מורשת העמים. הדמויות מוגוונות אף הן, דמויות תנ"כיות, שדים ורוחות, מלכים ופשוטי עם, שודדים, סוחרים ובעלי מלאכה, חז"ל, רבנים מבני הקהילה או ממקומות אחרים.

רפרטואר הנושאים ככלי: אגדות על צדיקים, על בתי כנסת, על קברי צדיקים. סיפורים בעלי זיקה דתית, משלי חכמה ודעת ולימוד לקח ומוסר השכל, סיפורי חולין על אהבה וקנאה, נאמנות ובגידה, חכמה וסכלות, סיפורי דמיון, מאגיה ומיסטיקה, חכמת היהודי לעומת הגוי, התחכמות וליצנות.

כאמור, הסיפורים היוו דרך נעימה להעברת הזמן, אך כמעט מאחורי כל סיפור נמצא מסר אחד או יותר, גלוי או נסתר, למשל, כאשר הסיפור מתאר את תלאותיו של דייג עני שנישא לבסוף לבת הסולטן, יש בכך בכדי לעודד את המאזינים לחשיבה שהמצב עשוי להשתפר ואדם צעיר יכול לדמיין את עצמו מצליח, בכך שישתדל יותר במעשיו, והדבר עשוי לבסוף להועיל לו.

זוכר אני בילדותי, בימי כיפוח, בזמן ההפסקה שבין מוסף למנחה, קהל קטן נאסף מחוץ לבית הכנסת ומאזין ברוב קשב לאחד המתפללים, אשר היה יושב ומספר בנחת את אחד מסיפורי המעשיות שבאמתחתו. אינני זוכר סיפור מסוים, אבל בזיכרוני מתקיימים בכפיפה אחת מילים בעברית ובערבית, דמויות כגון סולטן ומלכה, דייג ובת מלך, זיר ונסיך, גול ורוחות, רבנים, קאדים וכמובן, איך אפשר בלי שיחא.

בשני המקרים המסר הועבר בהצלחה. כאשר חיפשתי מידע בנושא, גיליתי (בעזרתה האדיבה של מתי גילעד), כי קיים ספר ישן בשם "שבעים סיפורים וסיפור מפי יהודי לוב" מאת דב נוי (הוצאת "בתפוצות הגולה", 1967). לאחר חיפוש קצר באינטרנט הצלחתי לרכוש את אחד העותקים. באמצעות הספר למדתי, כי בעבר התקיים מפעל רישום סיפורים מפי עדות ישראל. בפועל נרשמו 156 סיפורים (!) מפי מספרים שונים מיוצאי לוב, מתוכם מופיעים 71 סיפורים נבחרים.

בין המספרים אפשר למצוא את: ציונה בוארון (טריפולי, תל-מונד), כלאפו דבוש (זלית, אשקלון), ראובן דואני (טריפולי, רחובות), ר' ציון ואתורי (טריפולי, מעברת שבות-עם), אדריה שמכה (מסלאתה, חיפה) ועוד. ובין הסיפורים אפשר למצוא את: "העשיר שירד מנכסיו", "שירת הים של דייג יהודי", "בן המלך והנסיכה השתקנית", "עונש על התגרות בצדיק", "לומדי ה-זוהר בסלאת' לשיבה", "שותפות עם אשמדאי", "יוסף פאחה והרועה היהודי", "האלמנה הנאמנה", "נאד היין של שלמה המלך", "הנסיכה זוהרה והנסיך עלי" ועוד רבים.

מתברר כי היה זה חלק מפרויקט שתוכנן להפיק 12 ספרים (כנראה כנגד 12 השבטים) המוקדשים לעדות שונות, וסיפורי יהודי לוב היה השלישי שבהם. לאחר יוצאי תוניס ומרוקו. בספר ציון כי נערכה השוואה בין סיפורי העדות, ומצאו קווי דמיון רבים יותר בעלילות הסיפורים בין יהודי לוב לבין יהודי מרוקו, מאשר בהשוואה לסיפורי יהודי תוניס - נקודה מעניינת למחשבה.

עוד התברר, כי קיים ארכיון הסיפור העממי בישראל, ומקום מושבו בחיפה. בארכיון זה רוכזו אלפי סיפורים, ומספר סיפורי לוב עומד כיום על 286. לארכיון אתר ברשת (כתובתו: <http://ifa.haifa.ac.il/index.php/he>).

למי שמתעניין בחומר נוסף, מצאתי כי קיים באתר בית המורשת, ספר

למכירה בשם "אגדות טריפוליטאיות - סיפורי הילדות שלי" שליקטה אינס רפאל (<https://livluv.org.il>).

לסיום, אציין את המוטו שנרשם באתר ארכיון הסיפור העממי בישראל, המכוון גם אלינו: לכבד. לשמוח. לחקור.

לכבד את המגוון התרבותי, לשמור את המורשת העממית, לחקור את סיפורי העם בישראל.

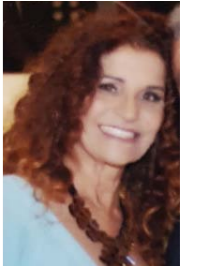
זג"ר דארנא - (ס"ת הקטן של דארנא): הספר נחשב לבעל מעלת קדושה מיוחדת, ומייחסים לו נפלאות. על פי המסורת, הוא נכתב בימי עזרא הסופר ולאחר חורבן בית שני נדד מיהודה לאלכסנדריה. באחת הפעמים שבהן פרעו ביהודי אלכסנדריה נטלו הפורעים את ספר התורה. בדרך נס נשמט הספר אל הים והגיע עד לחוף ימה של דארנא. יהודים משו את הספר מהים, ולמרב הא הפלא הוא נמצא יבש וללא פגם. בזכות ספר התורה הפך בית

הכנסת בדארנא למוקד עליה לרגל, וגם ערביי המקום נהגו בו כבוד. בכל ערב ראש חודש אלול, היום שבו על פי המסורת הגיע הספר לדארנא, נהגו לערוך את הילולת "זג"ר דארנא". כיום ספר התורה, נמצא בבית הכנסת שערי צדק בנתניה, והמסורת נמשכת.

סלאת' בושאיף - האגדה מספרת על שלוש בנותיו הצדיקות של רבי ישמעאל כהן גדול (שהיה אחד מעשרה הרוגי מלכות), שברחו לאחר החורבן, וכל אחת מהן זכתה שייקרא על שמה בית כנסת. האחת - אום שוויכה (בית כנסת בטריפולי), האחרת - גרייבה (על שמה בית כנסת גרייבה באי גרבה שבתוניס) והאחרונה - בושאיף שעל שמה קרוי בית הכנסת בזלית, בית כנסת ששוחזר בארץ במושב זיתן ומהווה עד היום אבן שואבת לבני העדה.

עמליה אבינועם מסע בין עולמות

עמליה אבינועם

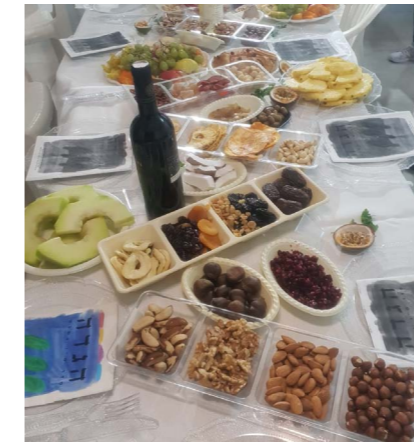
"אני טריפוליטאית" עייתי לשאלה: מאיזו עדה אני? מבחינתי כל מי שדיבר בשפה הלובית ואכל את מטעמי העדה הלובית הגיע מטריפולי, עד שהברתי את נסים שלימים היה לבעלי. נסים הוא בן לאם שהגיעה מתאגורה ואב מעמרס. למדתי שיש יהודים מלוב שמוצאם לא רק מטריפולי אלא גם מעיריות נוספות, ויש ביניהם הבדלים באורח החיים, בשפה, בשמות האוכל, בקרבה לדת, בהשכלה ובמנהגים.

כמנהג היהודים בלוב בעיר ובכפר, הזוג הצעיר חוגג את החגים פסח וראש השנה הראשונים אצל הורי הבעל, ואת החג השני אצל הורי האישה. שנים רבות התרעמתי וכאבתי את חיסרון ליל הסדר בבית אבא או את חביתות ראש השנה של אימא. התגעגתי לאחי ואחיותי ולהוויית החג המוכר בבית אבא. (למזלי חגגתי חגים שניים אצל הוריי, וידוע לי שיש זוגות שגם את החג השני חגגו עם הורי הבעל). עם הזמן הסכמתי ליהנות ולקבל מנהגים ודרך חדשה, הרחבתי את אזור הנוחות שלי ואת הלב.

מספחתו של בעלי נהגה בצניעות ובדרך מסורת דתית אדוקה יותר, ואני מגיעה ממשפחה מסורתית חילונית בעלת פתיחות ושמרנות כאחת. טריפולי קיבלה משמעות שונה אצל כל אחד מאתנו. בעלי הביא את הלגבי (שיכר תמרים), את הספגו הטעים להפליא, את התבלינים העשויים בבית, את רסק העגבניות מעגבניות מיובשות בשמש, את הפיתות של פסח (הפטאיר) העשויות בטבון, את היין העשוי מענבים שכל המשפחה דרכה עליהם, את ה"בולו" ה"קאעקים" המלוחים והמתוקים ואת קליית הקפה

הצ'רשי שלה. את העסבן והקדרות השונות. את הבאזין המעולה ובמיוחד השקשוקה והמקרני בסלסה על כל מאכל אחרי אימא, שתהיה בריאה, אינה אופה מלבד מקרוט ועוגת טורט ובימי שמחה, וכאשר כל המשפחה נכנסת למטבח לסייע בבישולים, אימא שלי נמצאת במספרה מתגדרת לקראת האירוע.

הוריי דברו בשלוש שפות: ערבית איטלקית ועברית. שמענו ושרנו שירים של פאריז, עבד אל חלים ואום כולתום וגם את שירי יוסף מנגו וגאולה ברדה. בחגים וערבי שיש שרנו עם ההורים ואירועים:

שולחן ערוך לסדר ט"ו בשבט

שירים באיטלקית ועברית ("מכבים צעירים אנו", "אינפלשטינה" ועוד) והופענו בפניהם בהצגות שביימו בשירים וריקודים הודיים. עם אבי ז"ל ניהלתי שיחות על עסקים וידעתי היכן כשל והיכן הצליח. אבא קנה לי את הביקני הראשון ובגדים אופנתיים, מצד אחד הרשה לנו (הבנות) ללכת למועדוני הנוער העובד והלומד ולריקודים במוצאי שבת, ומצד אחר שמר ועקב אחריו מחשש שניפגע. ביתנו היה בית מזמין אורחים. מדי מוצאי שבת אבי היה מכין שורבה ומזמין את כל מי שעבר ברחוב. המשפחה המורחבת הייתה מתכנסת, כביכול כדי לאכול את השורבה, ו"על הדרך" להתחבר לקשרים המשפחתיים ולרגש השייכות היה ערך חשוב.

וכך שני עולמות הולידו עולם שלישי. חיברנו את הדרך הנכונה שכל אחד הביא אתו ויצרנו עולם משלנו, כשהאוכל והיצירתיות תופסים מקום חשוב בחגים ואירועים:

בט"ו בשבט בבית בעלי אכלו פירות יבשים, ובבית הורי נטענו עץ. היום שולחן סדר ט"ו בשבט אצלנו עמוס בפירות יבשים ועסיסיים, ושני סוגי יין, לבן ואדום, עומדים על השולחן לשתיית ארבע כוסות לציון ארבע עונות השנה. לצערי, אין לנו מקום לנטוע עצים, מאחר שטרם בנינו את הבית אחרי הגירוש מגוש קטיף, והגינה מסביב לקראוילה היא קטנה ומלאה צמחייה.

באזין בראש השנה בבית הורי רינה ודידו ישראל

שהכול יהיה בסדר. בעולם שלי היו חיבוקים ונשיקות בין ההורים. המריבות היו סוערות וכך גם ההתפייסויות. אמרו זה לזו דברי אהבה. אבא היה שר לאימא ושם ראשו על רגליה. היה צחוק והיו מכות ילדותיות. האהבה הורגשה באוויר היום בעולם שלנו, כאשר הפייסבוק מראה את האהבה דרך פרחים ושוקולדים, טבעות ומילים יפות, נסים ואני חוגגים כל השנה את האהבה בהבנה ודאגה זה לזו, בעזרה וסיוע הגשמת משאלות. בנתינת מרחב אישי ובקבלת בן/בת הזוג כמו שהוא עם כל החלקים, גם הפחות טובים.

מסע בין עולמות של בני זוג או מערכות יחסים בכלל דורש הכלה וקבלה, ובעיקר חמלה לאחך להבין מאין הגיע, ומה הוא מביא אתו, ואיך בונים חדש תוך שימור הישן, שהרי "מי שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל, ועתידו לוט בערפל." (יגאל אלון).

אישי ואני חוגגים פורים

בעלי מברך על הפירות עם הקליפה, בלי הקליפה, התוך והחוץ ומסביר על המהות והקליפות, על הבריאה היצירה והעשייה.

את **פורים** בבית בעלי חוגגים עם עוגיות מסוגים שונים מוערמות בקערות ענקיות, עוגיות שנארזות למשלוחי מנות. הילדים מתחפשים ויוצאים לחלוקה ומקבלים דמי פורים. בבית הוריי אימא תפרה תחפושות לכול הילדים במו ידיה, ולמשלוחי המנות שקיבלה הייתה ומוסיפה כמה מקרוט מעשי ידיה ויוצרת משלוח מנות משלה. היא הייתה שולחת את הילדים המחופשים מוקדם לחלק משלוחי המנות ולקבל דמי פורים ממקבלי המשלוחים. במיזוג העולמות אצלנו אני הייתי מכינה את התחפושות לילדים (היום מכינה לנכדים) ומכינה ארוחות בוקר כמשלוח מנות לקהילה. בערבים מתחפשים והולכים למסיבת פורים. אין כמו חג פורים, חג שבו מורידים את המסכות ששמנו כל השנה כדי שלא יבחינו ברגשות שלנו, שיחשבו שאנחנו מושלמים. אנו הופכים להיות אנחנו עם תחפושת ונהפוך הוא.

משלוחי מנות בפורים

פסח. בבית הילדות של בעלי שחטו כבש אחד או יותר. חמותי הכינה פטייר, וחמי הכין יין צימוקים בתוך סיר גדול הבית מקורצף מכל הכיוונים כמה פעמים לפני החג, צובעים את הבית וכלי המטבח מוחלפים בכלי פסח. ליל הסדר נמשך עד אחרי חצות, כולם מקבלים שוקולד כמתנת אפיקומן וחמי הולך לירושלים עם הפטייר על גבו. חמותי מכינה מזעמז מהביצים הנותרות מליל הסדר (ביצים מטוגנות בתוספת תבלינים וחרוץ), וקערה של אורז עם ירקות נשארת חשופה על השולחן, כדי שיאכלו ממנה ביום למחרת (סגולה שמי שיאכל את התבשיל לא יהיה גנב).

קריאת ההגדה נמשכת עד אחרי חצות כולל שיר השירים ופיוטים נוספים. בבית ילדתי כל הספרים יצאו החוצה, והילדים ניקו אותם מהעש. היינו משפשיפים את הקירות והריהוט. כבש נשחט, ואנחנו עמדנו מסביב למנגל לאכול ממנו. אימא הגיעה כלים והמשיכה בניקיונות אצל חמותה, שם

חגגנו את הסדר. סבתא הייתה נכה, ואימא בישלה והכינה את הסדר. ישבנו על מזרנים מסביב ל"סבאת" (קערת הפסח), ואת הסדר ניהל סבא משה ז"ל. את האפיקומן מסתירים, ומי שהיה מוצא אותו היה זוכה לקריאות "גנב, גנב" (זו הייתה המתנה שלו). תמונתו של אבא יוצא עם ציפה על הכתף, כאשר כולנו שואלים ביחד "לאן אתה הולך", והוא עונה "לירושלים" חרותה היטב בזיכרוני. קריאת ההגדה נגמרת עם הארוחה, ואחר כך שרים שירים בערבית ואיטלקית. היום בבית שלי עם ילדי ונכדי השולחן ערוך בכלים יפים. אגוזים מפוזרים על השולחן, שוקולד והגדה על כל צלחת. הבית נקי ומחודש במפה, סדינים וכלי חדש. יש לי כלים לפסח, אך תמיד אני מגיעה עוד כמה. בעלי מנהל את הסדר כהלכתו, וכמו אביו "יוצא לירושלים" עם האפיקומן, מסתיר את האפיקומן מתחת למפה, והזריז מקבל שוקולד ענק לחלוקה לכולם.

אני שואפת לעריכת סדר על מזרנים כמו בבית סבי. בפסח האחרון לפני הגירוש קניתי זדאדים ובגדי גברים טריפוליטאים, לבשנו אותם לליל הסדר וערכנו את הסדר על מזרנים סביב קערת הסדר. היה מרגש עם ההתנתקות מהבית רציתי להתחבר לעבר שלי, לילדות, להתחזק מהשורשים שניטעו בי, אך לצערי, אנחנו מתבגרים, הרגליים אינן יכולות לשאת זאת, ובינתיים אין מקום בבית לסדר שכזה. אבל בע"ה נעשה ונצליח ונמצא את הפתרון כשתגיע העת.

חג האהבה - חג חדש ששני העולמות שלנו לא הכירו. בעולם שממנו נסים הגיע, ההורים לא הביעו רגשות אהבה זה לזו, אך ההבנה ללא מילים הייתה בולטת וכן כבוד ואמון הדדי והדאגה

אלי לחון התחיל לנגן כבר בהיותו בן שש שנים. למותר לציין, שאת הנגינה על כלים אלה הוא לא למד במסגרת כלשהי, אלא בלימוד עצמי, מה שנקרא במקומותינו אוטודידקט.

ואז ממשיך ואומר מנהל החנות, מדוע שלא תרכשו אורגן, שהוא כלי יותר פרקטי וגם יכול להעשיר את הביצועים המוסיקליים. הוא מבקש מאלי לקחת את האורגן ולנסות לנגן, אלי אומר לו שהוא אינו יודע תווים ותשובתו של המוכר הייתה, תנסה! ואכן משהו קורה, אלי מתחיל לבדוק את הקלידים והוא מבחין שמתנגנת לה מנגינה תחת אצבעותיו, מסתבר שיש לו את זה, המוזיקה היא חלק בלתי מנתק ממנו. כמובן שאחר כבוד האורגן מוצא את דרכו בדרך לביתם.

עם קבלת האורגן הוא הולך ללמוד בצורה מסודרת הכוללת כמובן גם לימוד תווים. במקביל הוא מבין שכדי להצליח ולהתפתח גם בתחום השירה הוא הולך ומשתתף בשיעורים לפיתוח קול, הדבר מאפשר לו לשמר את קולו הטבעי לבל יתקלקל עם בגרותו.

כתלמיד בבית ספר אלי לא נח. כבר אמרנו שהוא חרוץ ומלא מרץ ומחפש את הדרך לעולם שהוא כה אוהב. הוא מנגן ושר בכל הזדמנות בבית הספר ובמסגרות חברתיות אחרות. הוא גם מחובר היטב אל התפילות ואט אט הוא לומד את כל הפיוטים הנהוגים ובעיקר בחגים והוא מבוקש ומקובל על כל המתפללים בשל קולו הערב והמצטלצל.

עם יכולותיו בתחום השירה וכישרונו הגדול לנגן על שורה של כלי נגינה החל מגיטרה, התופים והאורגן הוא מתחיל להופיע במקומות שונים למרות גילו הצעיר. בזכות קולו המיוחד הוא צובר קהל מעריצים גדול במסגרות של צעירים בגני ילדים, בבתי ספר כמו גם במקומות ובאירועים משפחתיים וחבריים.

כמו רבים אחרים, הייתי סקרן להכיר מקרוב את אלי לזון, שהלהיב את קהל המאזינים שלו, אם זה מאזינים מבני העדה, ואם זה מכלל המאזינים חובבי המוזיקה בארץ ובעולם עם להיטו וקולו הנעים והמעניין. קבענו פגישה כדי לשוחח ולהעלות כאן את סיפורו על הכתב.

אלי נולד וגדל בעיר נתניה, שבה הוא מתגורר עד היום. אלי נשוי לסיגל ולהם שלושה ילדים, בן המשרת ביחידה לוחמת, בת המשרתת במגב ועוד בת הצעירה שבהם מתנדבת במד"א. הוא בנם של פרגי ז"ל והאמא טוני שתחי' בת למשפחת בוארון. הוריו הגיעו ממסרצ'ה לישראל בשנת 1948 באונייה עם שתי בנות. לאחר מכן בארץ נולדו להם עוד חמש בנות ושני בנים. בשנים הראשונות לאחר עלייתם נדדו ממקום למקום - קודם לפרדסיה, המעברה הראשונה, ולאחר מכן לשדה עזיה ומשם לנתניה. לפרנסתם עסקו במלאכות שונות שהזדמנו באותה עת כדי להאכיל ולקיים את כל בני הבית.

הוא היה ילד חרוץ ונמרץ המהווה מוקד פעילות ובמרכז העניינים. מגיל צעיר מתגלה אצלו האהבה והמשיכה לתפילות בבית הכנסת ולשירים בכלל. פעילותו המוסיקלית החלה בעזרת התופים וגיטרה, עליהם התחיל לנגן כבר בהיותו בן שש שנים. למותר לציין, שאת הנגינה על כלים אלה הוא לא למד במסגרת כלשהי, אלא בלימוד עצמי, מה שנקרא במקומותינו אוטודידקט.

הילד הולך וגדל, מבלה הרבה בבית הכנסת ומשתלב בתפילות, בפיוטים היפים של החגים בעיקר, כמו ראש השנה וכיפור, ולמרות גילו הצעיר הוא תופס עמדה מכובדת בבית הכנסת להנאת ושביעות רצונם של הוריו. את כישרונו בתחום השירה הוא מייחס לאביו שהיה בעל קול נעים והמתפללים נהנו מקולו הערב. בר המצווה של אלי הולך ומתקרב, והוא מודיע להוריו, שאינו רוצה לחגוג את בר המצווה באולם אירועים כמקובל באותה עת, ומבקש שבמקום זאת, לקבל מתנה - סט תופים מקצועי שהיה שיא חלומו בתחום המוסיקלי.

לאחר דין ודברים, ההורים מתרצים, והאבא יוצא עם אלי לחנות לכלי נגינה כדי לרכוש לער סט תופים כרצונו וחלומו. החלום הולך ומתגשם אך יש מי שקצת מקלקל את האירוע - מנהל החנות, ששמע שהם הגיעו לחנות לרכוש סט תופים, מתערב ואומר שלא כדאי לקנות תופים, כי הם עושים רעש וישגנו את בני הבית. פניו של אלי נפל,

משה (זיגי) זיגדון

אלי לזון - יוצר. כותב. מלחין בקול שמיימי

כתב העת "לבלוב" נותן ביטוי ומהווה שופר למתרחש בקהילת יוצאי לוב, בפעילות העשירה בבית המורשת ולתיעוד סיפוריהם האישיים של אנשי הקהילה אנשי ציבור, אנשי אקדמיה, אנשי עסקים, אנשי צבא, אנשי רוח, רופאים, פוליטיקאים ובעלי תפקידים מכל שכבות הציבור בקהילה שלנו. כמובן שמקומם של האומנים הרבים בני הקהילה לא נפיק, והפעם נפנה את אור הזרקור אל לא אחר מאשר החזן, הפייטן, הזמר והמוזיקאי הגדול אלי לזון.

הרצל דאבוש

ה"טוואף"

אבא שלי דחזו דאבוש ע"ה היה טוואף. "מה זה טוואף?" שואלים הילדים והנכדים שלי אשר כולם נולדו כאן בארץ ישראל, ולא הכירו את אורחות חיי אבותינו בגלות לוב. ובכן לידעת הילדים, הנכדים ולכל מאן דבעי, טוואף פירושו "רוכל".

יש סוכני מכירות שטסים מארץ לארץ ומוכרים את מרכולתם (ידע, טכנולוגיה, אלקטרוניקה, כלי נשק או כל מוצר אחר) למדינות אחרות מעבר לים. יש סוכני מכירות אשר נוסעים ברכב מעיר לעיר ומוכרים את מרכולתם (משי, בדים יקרים, מכונות, מחשבים, שמיכות או מוצרים אחרים) בערים אחרות, או מוצרים אחרים (שבינווד לסוכן ויש "טוואף" - הרוכל, שבניגוד לסוכן המכירות הוא סוחר במעות מועטות מה שנקרא "כסף קטן"). הטוואף יוצא מביתו על חמור בתחילת השבוע, משווק את מרכולתו במהלך השבוע באזורים מרוחקים מביתו וחוזר רק

לא תמיד יכול היה אבא לצאת לעבודה. פעם אחת הייתה שריפה בבית הכנסת בושאיף אשר בעיר זליטן, הקהל היהודי נדרש לעזור בשיפוצו, מי שיכל לתרום כסף לשיפוץ תרם, מי שלא יכול היה לתרום כסף, היטה שכם בעבודת הבנייה. אבא ע"ה התנדב להביא חול מחוף הים לאתר על חמורו. כך הוא הלך לחוף הים וחזר עם שקי החול על גבי החמור מספר פעמים ביום. כך שיפצו היהודים את בית הכנסת בושאיף אשר בזליתן. השיפוץ היה יסודי ומקצועי מאוד, ובית הכנסת לאחר השיפוץ היה מפואר אפילו יותר מקודמו. אבא ואחיי הגדולים היו מתפללים בבושאיף רק בשבתות ובחגים, כי בימי החול אבא עבד רחוק מהעיר. אחיי הגדולים יוסף ואברהם ע"ה היו לומדים שיעורי תורה וזמירות בבושאיף.

ביום חמישי אחר הצהריים. הרוכלים היהודים בלוב היו מוכרים את מרכולתם אצל השבטים הבדואים בערבות לוב או בקרבת הערים אך לא בתוכן, וזאת מפני שחיפשו את המקומות שבהם אין חנויות ובתי מסחה. הרוכלים מכרו בדרך כלל מוצרי סדקית, כפתורים, מסרקות, רוכסנים וכו'. לפעמים הם גם ציפו סירים שנשרפו במזורת השבט בעת הבישול בציפוי מבדיל שנקרא "קזיר".

בימי ראשון, אחרי תפילת שחרית, אבי ע"ה היה מצטייד במוצרי סדקית, כפתורים, מסרקות, מראות וכו'. את מרכולתו היה קונה מהסוחרים היהודים בשוק. לאחר מכן היה מגיע הביתה,

אוכל עם אמא ז"ל ועם הילדים ארוחת בוקר ושואל את הילדים: "מי רוצה לעזור לי היום?" כל הילדים רצו לעזור לאבא, שכן הייתה זו חוויה מהנה עבור הילדים לעזור לאבא להעמיס על החמור. כשסיימו להעמיס, אבא היה מרים את הילדים בזה אחר זה, נושק להם ומורידם ארצה. אחר כך היה שואל את אמא, אם היא צריכה משהו מסוים לבית, לעצמה או לילדים. בזמן שאבא העמיס את הסחורה על החמור, אמא הכינה את הצידה לדרך את הזמיטה, שקית ובה חיטה ושעורה קלוייה וטחונות, שמן זית, לפלפ ירוק חריף, בצל או שניים, מעט

מי שיכול לתרום כסף לשיפוץ תרם, ומי שלא יכול היה לתרום כסף, היטה שכם בעבודת הבנייה יחד עם הרבה יהודים אחרים אשר חלקם היו בעלי מקצוע בתחום הבניין, וחלקם היו חסרי אמצעים אשר תרמו את כוח עבודתם לשיפוץ בית הכנסת בושאיף.

אבא ע"ה התנדב להביא חול מחוף הים לאתר הבנייה על חמורו. כך הוא הלך לחוף הים וחזר עם שקי החול על גבי החמור מספר פעמים ביום. כך שיפצו היהודים את בית הכנסת בושאיף אשר בזליתן. השיפוץ היה יסודי ומקצועי מאוד, ובית הכנסת לאחר השיפוץ היה מפואר אפילו יותר מקודמו. אבא ואחיי הגדולים היו מתפללים בבושאיף רק בשבתות ובחגים, כי בימי החול אבא עבד רחוק מהעיר. אחיי הגדולים יוסף ואברהם ע"ה היו לומדים שיעורי תורה וזמירות בבושאיף.

כך המשיכו החיים בשגרה שלנו: אבא היה יוצא לעבודה בין שבטי הבדואים, אחיי הגדולים הלכו ללמוד "שיעור" בבושאיף, האחיות עזרו לאמא, ואנו הקטנים שיחקנו ברחובות זליתן.

אבא היה בעל ניסיון ברוכלות וידע את עבודתו היטב. כאשר אבא הגיע לשבט בדואי אשר הכיר קודם, היה ניגש בביטחון לתחום השבט, אומר שלום בקול, אנשים ונשים אשר שמעו את קולו המוכר להם היו יוצאים מהאווהלים, ניגשים אליו לוחצים לו יד: 'אהלן יא דאוד, אהלן יא דאוד', שואלים על המשפחה ושואלים מה הביא הפעם? אבא היה משבח את מרכולתו עשרות פעמים לפני שהיה מוציא את הסחורה: חוטי תפירה, מחטים, כפתורים, מסרקות ומראות קטנות. הנשים והילדים היו מתלהבים מחוטי התפירה הצבעוניים, והנשים היו משכנעות את הגברים שלהם כי אכן נחוצים להם כפתורים וחוטי תפירה. המסרק היה נחוץ לבת כדי שתיראה יפה, והמראות - הן, המראות - הן היו מלהיבות את הנשים יותר מכל מוצרי הסדקית. בדרך כלל לא הצליחו הגברים לעמוד בפני בקשותיהן של הגברות והיו

משלמים לאבא בעין יפה.

לאחר שסיים את עסקי המכירה, אבא היה מבקש מים מאנשי השבט, רוחץ את ידיו, מערבב מעט קמח חיטה קלוייה ומעט קמח שעורה קלוייה, לש את התערובת במים ושמן זית והיה עושה 'זמיטה' בליווי בצל ופלפל ירוק חריף, וזאת הייתה ארוחת הערב של אבא. אחר כך היה מתפלל תפילת מנחה וערבית, מה שידע על פה. תפילתו הייתה קצרה אך נאמרה מכל הלב. לאחר המכירות, ארוחת הערב והתפילה, אנשי השבט היו מכינים לו "חדר" נפרד הרחק מחדרי הנשים והילדים, ושם היה ישן את הלילה. בבוקר היה קם, מניח תפילין, מתפלל שחרית ומכין כוס תה. בינתיים הבדואים גם הם התעוררו. אבא היה נפרד מהם לשלום, רוכב על חמורו וממשיך בדרכו לשבט הבא.

לא כל השבטים היו ידידותיים. חלקם היו עוינים, ואבא נמנע מלהגיע אליהם. מקרה כזה קרה לו בזמן מלחמת השחרור של מדינת ישראל. ראש השבט של אחד השבטים שהיה פעם ידידותי לאבא, שלח את בנו בכורו להילחם עם הערבים נגד היהודים. הבן

של ראש השבט נהרג, ואביו נדר לנקום ביהודים שיגיעו לשבט. איתרע מזלו של אבי שהיה היהודי הראשון שהגיע לשבט. אנשי השבט קיבלו את אבא כרגיל, חייכו אליו, קנו ממנו מוצרי סדקית והכינו לו מקום לינה. אבא, כהרגלו, ביקש מים, נטל ידיים, הכין לעצמו 'זמיטה', התפלל והלך לישון.

באמצע הלילה הרגיש אבא כי מישהו מעיר אותו ואומר לו שוב ושוב: "דוד, קום מה, קום כבה בבקשה, קום מיד!" אבא לא הצליח להתעורר, ומתוך שינה אמר לאדם שמעיר אותו: "עזוב אותי בבקשה, עזוב אותי, אני עייף מאוד, אני רק רוצה לישון עוד מעט." אבל האדם שעמד עליו להעירו לא ויתר לו, אלא המשיך ודחק באבא שוב: "קום כבה בבקשה קום." אבי פקח את עיניו וראה לפניו גברת זקנה אדומת שיער, בימינו אומרים 'גיניג'ית'. אבא אמר לה: 'גברת, מה את רוצה ממני? אני לא מכיר אותך ומעולם אפילו לא ראיתי אותך! תני לי לישון ותעזבי אותי בשקט, בבקשה.' אז הגברת אדומת השיער התחילה להסביר לאבא, כי בנו של ראש השבט נפל בקרב בארץ ישראל, במלחמה מול היהודים, ולכן ראש השבט נדר כי

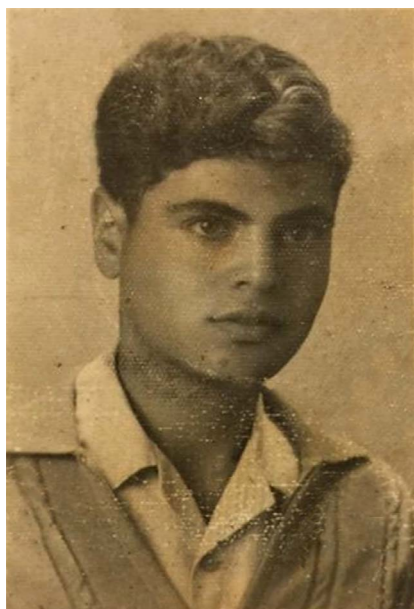
הוא במו ידיו ירצח את היהודי הראשון שיגיע לשבט. לכן הוא חייב לברוח לפני שהוא ירצח אותו. 'גברת, עכשיו כבר חצות, חושך נורא, בחוץ יש מלא כלבים, כאשר אצא מן המאהל כל הכלבים ינבחו ויעירו את כל השבט. או-אז, באמת יהרגו אותי אנשי השבט כי יחשבו שגנבתי מהם, ועכשיו אני בורח כמו גנב. בבקשה, עזבי, גברת, תני לי להמשיך לישון, ובבוקר תהיה רווחה (לסבא רבא).'
אך הגברת האדמונית בשלה: "קום עכשיו והעמס את הפצ'ר על החמור!" "אבל אני לא יכול!!!" זה כבד מדי, בבוקר יעזרו לי הבדואים אנשי השבט, ואז אלך לי הביתה." אני הגברת מתעקשת ואומרת לאבא: "אני אעזור לך להעמיס, והכלבים לא ינבחו עד אשר תתרחק מהשבט, רק בבקשה, קום כבה."

אבא קם בחוסר רצון בולט, העמיס את הסחורה על החמור, בקלות, כאילו אין משקל לחפצים, יצא מהאווהל, ולהפתעתו, היה אור ירח בהיר שהאיר היטב את הדרך. הכלבים לא נבחו, שקט, דממה מסביב, רק אבא והזקנה האדמונית הולכים לבדם במדבר, עד שהתרחקו מספיק מן השבט המסוכן.

¹ על פי 'חוקי עומאר' הנהוגים במדינות האסלם, אסרו על היהודים לרכב על סוס שנחשב חיה אצילה, זאת כדי למנוע מצב שהיהודי הרוכל על הסוס יהיה גבוה מערבי הולך רגל. הערבים לקחו את החוק הזה רחוק יותר, ופעם קרה שערבי אחד ביקש מאבי להעביר את הסוס שלו ממקום למקום. אבא שלי עלה על הסוס ורכב כדי להגיע ליעדו. ערבי שפגש אותו אמר לו לרדת מהסוס, כי זהו עלבון לסוס שיהודי יעלה עליו.
² על תהליך הציפוי בבדיל (הקזיר) אספר בהזדמנות אחרת.

שמואל גואטה רסיסי זיכרונות

עד סיום המלחמה ב-1943 עם מזון דל ותאורת עששיות. כילדים ביקרנו את הגרמנים שהיו "חביבים" אלינו. בדיעבד נודע לנו, כי יחסם הטוב של הגרמנים אלינו היה כדי לרכוש את אמוננו. עם זאת זכור לנו כי כל מי שהייתה לו אזרחות אנגלית או אחרת נאסף ונשלח למחנות מחוץ ללוב.

למזלנו הטוב, בני הברית כבשו את טריפולי, לפני שהגרמנים הספיקו לממש את זממם ולהעביר אותנו למחנות. המלחמה הסתיימה ב-23 בינואר 1943, כאשר הגרמנים והאיטלקים עזבו את טריפולי ונכנסו כוחות הברית, ואנו חזרנו לביתנו שבעיר.

מאורעות הערבים נגד היהודים שנת 1945

ערב הפרעות הייתי ילד בן 11 ולצורך עזרה כלכלית למשפחה עבדתי בשעות אחר הצהריים והערב בכל יום בתום יום הלימודים בבית-הספר SCUOLA ROMA שבוויה לזיו, בחנות נעליים יוקרתית ברחוב "קורסו איטלו בלבו" (שנקרא גם קורסו סיציליה) מס' 27. החנות, שהייתה בבעלותו של ציון רקח (לוקו), הייתה סמוכה לחנות הגדולה בשם VARESE. (לימים הגר ציון רקח עם משפחתו לרומא, ושם נפטרו הוא ורעייתו לולי למשפחת דבש ז"ל, שאותה אני זוכר היטב).

באחד מן הימים עם פרוץ המאורעות בשעה שבע בערב, קרא לי ציון רקח וביקש להזהיר אותי שפרצו פרעות נגד היהודים, ועל כן עלי לקחת את האופניים ולברוח מהר מאוד לביתי בעיר העתיקה, וכך עשיתי. אך בסמוך לכנסייה שהייתה ממוקמת בין העיר החדשה לעיר העתיקה נתקלתי בכנופיה גדולה של ערבים אשר הפילו אותי מהאופניים. הם הקיפו אותי מכל עבר, וערבי אחד החטיף לי אגרוף סמוך לעין בעוצמה רבה. נתקפתי חרדה גדולה מאוד, אך התקווה והרצון לשרוד ולהגיע הביתה נטעו בי את הכוחות האחרונים.

שמי שמואל גואטה בן רבי אפרים גואטה וליזה לבית בובליל, נולדתי בטריפולי ב-15 אפריל 1934.

טריפולי 1940

שנת 1939, מלחמת העולם השנייה, יום שבת, שעות אחר הצהריים. פצצה ראשונה שנפלה בטריפולי הייתה באזור "אלקבה" ופגעה ישירות בביתנו בעל שתי הקומות והרסה אותו כליל. אחותי התניקת לידיה ז"ל, שרק התחילה לחול והייתה במקום, נהרגה מפגיעה ישירה, וסבתי ואסי סרוסי נפגעה קשות בגב ובכתפיים. יתר בני הבית ניצלו. אבא, אחי יוסף ואני שהינו בזמן זה בבית הכנסת בקריאת תהילים ותפילות עם חברים, ואמי סעדה את אחי ויקטור בבית החולים עקב תאונת דרכים. כל רכושנו נהרס, ונשארו חסרי כול. נותרנו ברחוב, משפחה שלמה, חסרי אונים.

האח של אימא שלי, דוד רפאל בובליל, שהיה מהנדס בניין גדול ומוכר בטריפולי וגר ברווחה בעיר החדשה ב"וויה לאופרדי" התנדב לאסוף אותנו לביתו, ושם התארחנו כשבוע ימים. הימים בביתו של דודי רפאל בובליל לא היו קלים. אשתו מיסה דחקה בו רבות לסיים את האירוח האנוס שלנו, אך הוא לא הרפה, ובסיועו של דודי יצחק בובליל, אח של אבא שלי, סייעו לנו השניים להשתקם והעבירו אותנו לגור בעיר העתיקה ברחוב "שארע רבי שלום מס' 8", ובו גרנו עד עלייתנו לישראל.

חווית המלחמה הייתה קשה מאוד. ההתמודדות עם הפצצות הייתה חלק משגרת היום והלילה. לאחר תקופה קצרה נאלצנו לעזוב את העיר ולעבור לכפר בשם "קרקרש" הממוקם בסמוך לחוף הים, שם הציבו הגרמנים ארטילריה אנטי אווירית.

מתחת לקרקע בכפר נחפרו מנהרות בעומק רב ששימשו אותנו למגורים ולמקלטים שבהם שהינו ימים כלילות

להורים ולקחת מה שאין לנו. אמא הרגיעה אותי כל הזמן: "אל תדאג, ממוס לא איש רע, הוא רוצה רק לעזור לנו, אין לך מה לדאוג, אבא ואני יודעים מה לעשות, אך אני לא עזבתי ולא הרפיתי עד שאמא הבטיחה לזאטוט (אני) בן השלוש, כי אם יצטרפו עזרה - ההורים יקראו לי לעזרה.

אחרי כמה ימים עמדה מול ביתנו משאית לא גדולה. האחים, האחיות וההורים נכנסו לרכב, וזה התחיל בנסיעה. אחרי כשעתיים הרכב עצר, ואנו נוכחנו לדעת כי אנו בנמל.

לאחר כשעתיים ניגש אלינו "השכן" שהכרנו, לחץ יד לאבא, שאל מה שלומנו, הגיש לאבא כמה פתקים והלך. כששאלנו את אבא מה הוא נתן לו, אבא הוציא את הניירות והראה לנו - כרטיסי עלייה לאיטליה. התחלנו ללכת לכיוון שהראה לנו "השכן". צעדנו לאט עד שהגענו לכבש האיטליה. בקצה הכבש עמד מלח שהורה לנו בתנועות ידיים לעלות. המלח לקח מאבא את הניירת, מנה את בני המשפחה, נתן לאבא כרטיסים אחרים לפי מניין הנפשות במשפחה ועלינו לאיטליה.

כמה שעות אחר כך הותרו חבלי האיטליה שקשרו אותה לרציף והיא החלה לזוז. לאט לאט יצאנו מהנמל והתחלנו את השיט בדרכנו לארץ ישראל. במהלך ההפלגה לארץ רצינו מאוד לראות את ארץ ישראל מן הים, ואכן לאחר מספר ימים ראינו את הר הכרמל. הוא היה כל כך יפה, עד שכל העולים עמדו על הסיפון והסתכלו על החוף. כולם רצו לראות את המראה המרגש של חיפה, ומי שהסתירו לו, ביקש מהאנשים לזוז קצת ולאפשר לו לראות את ארץ ישראל היפה, ארץ הצבי.

בשנת 1951 הגענו לנמל חיפה, מהנמל הובילו אותנו ישירות לשער העלייה בפרדס חנה. במדינת ישראל הצעירה נטש אבי את עסקי הרוכלות שהיו נהוגים בלוב ויחד עם האחים הגדולים עבד בחקלאות בקטיף תפוזים, לעתים בשתילת עגבניות, בצל, ושאר ירקות. מהטוואף ומעלליו נשארו רק הזיכרונות והסיפורים.

ומתה. היה זה מקרה ברור של תושיה אשר עזרה לאבא לחיות בארץ לוב.

ערב אחד הגיע לביתנו אדם שהכרנו אותו כיהודי פשוט מהשכונה. הוא היה בעל חנות המכולת שסיפקה לנו סולת, קמח, שמן, סוכר וכדומה. חלב ומוצריו לא קנינו, כי לא נהגו לאכול מוצרי חלב בלוב. באותו יום התברר כי פעילותו במכולת הייתה רק סיפור כיסוי לפעילותו הציונית, והוא, בעצם, היה פעיל ציוני מהסוכנות היהודית שריכז את העלייה מלוב בטרם קום מדינת ישראל וגם לאחר קבלת עצמאותה. הוא הסתופף עם ההורים ולחש כמה מילים באוזני אבא. אמא בעיקר הקשיבה, שאלה כמה שאלות את השכן ונראתה כמי שמקבלת את הדין. אמא לא נראתה שמחה או עצובה במיוחד, אבל אבא שמח מאוד. פניו אורו. נראה כאילו הוא-הוא בעל השמחה הגדולה.

בערבים אבא היה אוסף אותנו לידו ומספר לנו על נפלאות ארץ ישראל, על הבתים היפים, על הנהרות שזורמים בארץ ומביאים ברכה לחקלאות על עצי הפרי שצומחים בכל מקום וכל אחד יכול להושיט יד ולקטוף ... אחרי כמה ימים עמדה מול ביתנו משאית לא גדולה, האחים, האחיות וההורים נכנסו לרכב זה התחיל בנסיעה. אחרי כשעתיים הרכב עצר ואנו נוכחנו לדעת כי אנו בנמל.

הוא התחיל לאסוף את מעט דברי הערך שהיו לנו, צרר אותם בצרור קטן ושם בתיק של אמא. הוא פנה אל אמא ושאל: "מה דעתך, את זה ניקח אתנו או נשאיר כאן?" כל פעם הוא הצביע על איזה חפץ ושאל את אמא: "ומה עם זה? להשאיר או לקחת?" בסוף נשאיר צרור קטן של בגדים שנראו להורינו ולנו "שוויים". הכול נכנס במזוודה קטנה אחת.

בערבים אבא היה אוסף אותנו לידו ומספר לנו על נפלאות ארץ ישראל, על הבתים היפים, על הנהרות שזורמים בארץ ומביאים ברכה לחקלאות על עצי הפרי שצומחים בכל מקום, וכל אחד יכול להושיט יד ולקטוף. רצתי אחרי אמא ושאלתי מי זה האיש הזה? מה רוצה האיש הזה? לא ידעתי "הלנו הוא אם לצרינו?" האם הוא בא לעזור לנו? לתת לנו דבר מה? או שמא בא להציק

פתאום ירד שוב הלילה, שוב נעשה חשך וקה, והגברת נעלמה. אבא המשיך ללכת על השביל עד שהפציע השחר, והוא יכול היה לראות את הדרך ולאן היא מובילה. אבא הבין כי נעשה לו נס ושהייתה זאת בושאייף בעצמה שהצילה את חייו. אולי שילמה לו על המאמץ שעשה בבניית בית הכנסת. הוא קיצר את מסע המכירות לאותו שבוע, חזר הביתה, ובשבת עלה לתורה ובירך "הגומל" על הצלתו ועל פדיון נפשו.

מקרה אחר אשר קרה את אבא שלנו היה בלילה אחד, כאשר החושך התפשט סביב, ואבא לא הגיע לשום שבת. הוא פחד להמשיך ברכיבה שמא יטעה, ייפול או יקרה לו אסון אחר. לכן הוא החליט לחנות חניית לילה ליד עץ הדקל הקרוב. כאשר הגיע אל הדקל, פרק את משאו מעל החמור, קשר את החמור בקרבת מקום, עשה לו מזורה קטנה, השחיל

'קדיד' על מוט עץ דק ושם על האש, לאכול ארוחת ערב. לאחר מספר דקות אבא שמע יללות של זאב. הוא התחיל לפחד. מה עושים? בסביבתו הקרובה הוא מצא שני אבני שיש, הוא אסף אותם אליו והמשיך לצלות את הקדיד. לפתע הופיעה מולו זאבה לאחר המלטה, היא הייתה רעבה. אבא הכניס את האבנים לאש, אחרי כמה דקות הוא השליך לעבר הזאבה חתיכת בשר. הבשר נפל על הארץ, והזאבה אספה ואכלה אותה, ושוב חתיכת בשר ושוב חתיכת בשר, עד כי הזאבה החלה לתפוס את חתיכות הבשר בעודן באוויר אחרי כמה דקות כאשר האבנים התחממו כדבעי ולהטו ממש, הוא אחז בידו אחת האבנים והשליך לעבר הזאבה. זו חשבה שהאבן חתיכת בשר ובלעה אותה מן האוויר. האבן חדרה לבטן הזאבה היא חגה סביב עצמה כמה שניות ומיד נפלה לידו

מתוך הספר: "לנו ולבנינו" מאת חיים כלפון ה"תבליט" (פסח קטן) ומשחקי הילדים - כלים חינוכיים מסורתיים

ביום האחרון של החג נהגו הקטנים לערוך "סדר פסח", הנקרא בפי כל "תבליט". זהו למעשה משחק חינוכי שנועד לחנך את הילדים לקיום מצוות. כיצד משחקים?

כמעט בכל משפחה שיש בה ילדים קטנים, מצויים צעצועים של כלי מטבח קטנים, כגון: סיר קטן, צלחות קטנות, כפיות כוסיות, עם שולחן וכל מה שקשור לסעודה.

הקטנים, לאחר ארוחת צהריים, כאשר הגדולים יצאו לבקר או שהם נחים, מתאספים באיזו פינה ועורים את השולחן עם הסאבא'ל הקטן ושלוש מציות קטנות שאמא אפתה במיוחד, בקבוקון יין וקציצות קטנות, והגדול שבחבורה, או זה שיודע לקרוא, הוא מומלץ את תפקיד ה"אבא" ועליו לנהל את הסדר כפי שעושים זאת בליל הסדר.

שאלות רבות מתעוררות במהלך המשחק, מה עושים עכשיו? כיצד עושים? וכל ידי כך הם מקבלים הסבר מפי הגדולים והמטרה החינוכית מושגת בצורה קלה ונעימה.

אנזלי, אנזלי, יא חמימה זרקה (השובר והיונים)

המשתתפים מתחלקים לשתי קבוצות. קבוצה אחת תהיה "השובכים" והשנייה "היונים". השובכים עליהם להתכופף והיונים עולים על גביהם. ראש קבוצת היונים, עולה גם הוא על גב ראש קבוצת השובכים, עוצם לו את העיניים, ומצביע על איזו יונה, לרדת ולפגוע בשובר.

הפקודה ניתנת על ידי חרוז מתנגן:

אנזלי, (רדי יונה רדי)
אנזלי, (רדי משמיים)
יא חמימה (רדי יונה רדי),
זרקה. (כחולת הכנפים)

היונה, שהצביע עליה ראש הקבוצה, יורדת אט אט, שהשובר לא ירגיש את התנועה, הכיוון, נוגעת בראש קבוצת השובכים, וחוזרת למקומה.

אם ראש הקבוצה ניחש נכון מי הוא הנוגע, קבוצתו ניצחה, והיא הופכת להיות "יונים" והיונים לשובכים, ואם לא ניחש נכון, המשחק ממשיך.

הצד החינוכי שבמשחק: חידוד חוש השמיעה, וחוש הכיוון שממנו באה היונה, וכן השיקול הנכון, לדעת מי הוא החובט לפי הנגיעה.

אשבמבר ולעבמבר

משחק זה, דומה למשחק השובר והיונים, אלא שזה ניתן לשחק גם בבית, ואילו השני בחוץ, מתחת לכיפת השמיים. מספר המשתתפים מארבעה ומעלה. זה שהוטל עליו להיות "המנחש",

עליו להתכופף שלא יסתכל, וכל המשתתפים שרים במקלה:

אשבמבר ולעבמבר (דובשנית קלת משקל)

יד האשכון אלעאליה? (ידו של מי אל על?)

ומבין כל המשתתפים, רק אחד, עליו לחבוט בשעת השיג, על גבו של ה"מנחש". אם המנחש הצליח לזהות מי הוא החובט. אז הוא מתחלף אתו, כלומר זה שחבט, עליו עתה להתכופף, ואם לא ניחש, המשחק ממשיך כבתחילה.

הצד החינוכי שבמשחק: חידוד חושים.

שמללאקאש

(המשחק בארץ ידוע בשם "חמור למכירה")

מספר המשתתפים אינו מוגבל.

מי שנקבע מי יהיה החמור, הוא מתכופף וכל היתר קופצים מעליו בזה אחר זה. בשעת הקפיצה בסיבוב הראשון אומרים: "שמללאקאש".

לאחר שעברו כל המשחקים את הסיבוב הראשון, "החמור" מתרחק בצעד אחד מנקודת הזינוק, ובסיבוב השלישי מתרחק בצעד נוסף, וכן על זה הדרך עד לסיבוב השמיני והאחרון.

לאחר כל סיבוב, המרחק מנקודת הזינוק עד לחמור הולך וגדל, ואסור בהחלט לדרוך בשטח זה, חוץ מפגיעה אחת, ומי שאינו מצליח, הפסיד, והוא מתחלף עם החמור להיות במקומו, והמשחק מתחיל מחדש.

בסיבוב הראשון כל קופץ אומר: "שמללאקאש". בסיבוב השני, אומרים: זנקת עלאש. בסיבוב השלישי אומרים: זנקת זניקה. בסיבוב הרביעי אומרים: מחלאהא בוריקה. (בוריקה בתורקית: משולש) בסיבוב החמישי אומרים: שרריכה. בסיבוב השישי אומרים: מוריכה. בסיבוב השביעי אומרים: כסכאס. בסיבוב השמיני אומרים: קימו חואיגכם יא נאס.

תרגום בשינויים קלים: קפוץ קדימה; קרע ברחוב למה; כרע, מבוא מפולש; הקופצים, יופי של משולש; הרימו את החפצים.

יא חאגוש יא מאגוש

בלילות החורף, כאשר הרוח מיללת בחוץ, והשעה מוקדמת מכדי ללכת לישון, אז אנחנו הקטנים, היינו מתאספים סביב הסבתא או האמא, יושבים על המחצלת בישיבה מזרחית, מכוסים בשמיכת צמר ומבלים שעה יפה במשחק הנקרא "יא חאגוש" כעין "אין-דין-דינו". איך משחקים? כל המשתתפים, יושבים במעגל, שוטחים את שתי הידיים עם גב היד למעלה, והמנחה קורץ באצבעו על גב כל יד כשהוא מחלק להברות את החרוזים:

יא חאגוש (יא חאגוש)
יא מאגוש (יא מאגוש)
וין בתתי לבארה (אתמול, איפה ישנת?)
פי גנאבו צאלחה (בצל כנפי הסבתא)
יא מא כלתי (מרפד)
מן א-תפאח (כמו תפוח)
ומן לפאח (בריחות ניחוח)
קימי ידך (הרם ידך)
יא מפתח. (האפרוח).

(תרגום חופשי)

מי שזוכה וההברה האחרונה נופלת בחלקו, המנחה שואל אותו:

"פליפלה או זעפראנה?" כלומר: פלפל או זעפראן. אם התשובה: פליפלה, אז המנחה אומר: "כדך כיף לקרינפלה". כלומר "לחייך אדומות כמו ציפורן".

אם התשובה: זעפראנה, התשובה תהיה: "כדך כיף א-רממאנה". כלומר: "לחייך אדומות כרימון". ויד זו, יוצאת מהמשחק, כלומר מסתירים אותה מתחת לשמיכה, וממשיכים במשחק, עד שכל כפות הידיים זוכות, ואז המנחה שואל את הקטנים:

"ג'אכם באבא עמר?" כלומר: האם ביקר אתכם באבא עמר? וכל המשתתפים, עונים בחיוב על כל שאלה: "כן".

"ג'אכם באבא עמר?" (האם ביקר אתכם באבא עמר?)
"הי?" (כן)
"ג'אבלכם אלקמה?" (האם הביא לכם חטה?)
"הי?" (כן)
"עלגתוה?" (בררתם את הפסולת?)
"הי?" (כן)
"רחיתוה?" (טחנתם?)
"הי?" (כן)
"גרבלתוה?" (נפיתם את הקמח?)
"הי?" (כן)

"עלגתוה?" (לשתם את הבצק?)

"הי?" (כן)
"רפעתוח ללכושה?" (הלקחתם את הלחם לכבשן?)
"הי?" (כן)
"וין כבזתי אנא?" (ואיפה ככר הלחם שלי?)
"טאחת פלנאר?" (נשרף בכבשן האש)

ואז המנחה כאילו רוגז שדוקא הלחם שלו נשרף, מסובבים את שתי הידיים במעגל ואומרים: "באבזן, באבאזן" והמשחק חוזר חלילה.

יש לראות במשחק חינוכי זה, את כל הדרך שהחטה עושה מן השדה ועד לככר הלחם שאנו אוכלים בתיאבון יום יום.

על שדים ורוחות

בלילות הקיץ, לאחר שקיעת החמה, כאשר בשמים הולכים ונוצצים בזה אחר זה כמה כוכבים, הקטנים של הרחוב היינו מתאספים באיזו פינה צדדית, ומתחילים באיזו שיחה סתם, על הבעת משאלות לב, על מה שקרה לחבר פלוני אלמוני, על איזה סיפור ששמענו וכדומה. לפעמים היה מצטרף לשיחה מעין זו חמיין (רחמים) אתאגורי, ילד כבן עשר מכפר תאגורה, שמשפחתו עברה לגור באחרונה בטריפולי. רוב הסיפורים שלו, נסבו על שדים ורוחות, ואנחנו, עם כל הפחד שבלב, אהבנו לשמוע אותו, ומרגישים שהנה אותם רוחות עלולים היו לפרוץ את הקיר ולצאת, או לבצבץ ולעלות מתוך האדמה. פעם אחת, הוא סיפר, שמש בית הכנסת, השכים לקום כדי לעורר את המנין הראשון לתפילת שחרית, באמצע הדרך, רואה השמש חמור עומד, והוא שואל את עצמו: אולי זה חמורו של שמואל? או של צומאתו? (נסים). והשמש אינו מהסס, מושך את החמור ומתחיל ללכת. פתאום, החמור עוצר לרגע, פוער את פיו, בצחוק לגלגני ונעלם.

חידות ופרסים

לא פעם כשהקדמנו לבוא אל החדר, והרבי עדיין לא הופיע, היינו חדים חידות, ששמענו לפני כן מפי הגדולים. הנה דוגמא של חידה:

"סאניית בויה-כדרה (השדה של אבא-ירוק) וסככאנהא עביד, (ברא אותו הא-ל), הייא מכלוקה מן רבי, (תושביו שחורים) ומפתחתא חדיד." (ומפתחו ברזל)

אם הנשאל אינו מצליח לפתור את החידה, והוא סקרן לדעת את הפתרון, עליו לשלם טבין ותקלין.

- מה תיתן לי עבור הפתרון?

- אני זהב.

- לא מספיק. עבור חידה כזו לפחות שתי אוניות.

- ומה תעשה בשתי אוניות?

- להעלות בהן את כל היהודים לירושלים.

- טוב אני נותן שתי אוניות

ומה פשר החידה? אבטיח. הוא ירוק, וה' ברא אותו, והתושבים הם הגרעינים השחורים והמפתח - היא הסכין שפותחים בה.

אלעצפור לכדר

הציפור הירוקה

כאשר ההורים, מרגישים שהילד מגמגם בדבריו, ולעתים אפילו סותר את עצמו, אז הם אומרים: - לא נכון מה שאתה אומר, הציפור הירוקה סיפרה לי כבר את האמת. והילד נבוך, מחריש וכאילו הוא מודה באשמה.

לימים שאלתי את אמא ז"ל: - "איפה היא הציפור הירוקה? איפה היא מסתתרת?" "בלב שלך" ענתה אמי, "לכל אדם יש ציפור ירוקה בלב, פירושו של דבר, אל תעשה שקר בעצמך, אל תוליך שולל את הזולת, אמר את האמת, כי בסופו של דבר חייבת היא להתגלות.

סננאל לקלוב

כמה ילדים קטנים בגיל 6-7 נחטפו בשנים קודמות על-ידי חוטפים אשר בחלקת לשונם ידעו להוליך אותם שולל, לתת להם סוכריות, צעצועים ועוד כמה דברים טובים.

החוטף, נקרא: "סננאל לקלוב" כלומר "שובה לבבות".

הקטנים שנחטפו, הועברו למחנות הצבא התורכי וחונכו חינוך צבאי. צבא זה, ידוע בהיסטוריה בשם: "היניצ'רים", כלומר "הצבא החדש".

הקטנים כשרצו ללכת לאיזשהו מקום, האמהות קצת הפחידו אותם, והזהירו אותם מפני "סננאל לקלוב", שלא לדבר עם אנשים זרים, ולא לקחת שום דבר מידם.

כשפגשנו בדרכנו, באיזה גבר חסון, גבוה עם שפם מכובד, אז לחשנו בין השפתיים: "זהו בודאי סננאל לקלוב".

בני הדור הצעיר משתתפים בכתיבת מאמרים בנושא שימור וחיבור למורשת יהדות לוב, לכתב העת שלנו. אשמח לקבל בכתב כל רעיון או כתבה בנושא מורשת יהדות לוב מנקודת המבט שלכם.

למחברת, אנה פרידה שלמה יולנצה כחלון

פנינה שוארין בית טריפוליטאי

הייתה מכינה לנו ארוחת עשר לבית הספר: סנדוויץ' עם מרגרינה (כשאר הילדים), או לעתים לחם עם טבחיה. לחם היה מרכיב חשוב בארוחה, שכן הוא היה מסובסד, וארוחה ללא לחם היא לא ארוחה. גם כשהייתי מבוגרת והיינו כבר מבוססים יותר, כשהוריי היו מבקרים אצלי, הייתי מגישה להם לחם בכל ארוחה, כי אם לא היה לחם מוגש בצד, זו לא הייתה ארוחה שלמה.

התקופה הייתה תקופת הצנע, לא רק בתחושה, היא גם הוגדרה כך. לכל משפחה הוקצב מזון במנות לפי כמות האנשים, למשל, ביצה לאדם, חבילה מרגרינה לשבוע. כל מוצרי הצריכה הבסיסיים סופקו בצמצום, אבל למרות הצמצום, מדי שבוע ביום שישי סבתי הייתה שולחת אותנו לאחת השכונות עם צלחת קוסקוס ומפרום, בכל שבוע לשכנה אחרת. כך נוצרה שכונת יפה בין כל המשפחות במעברה.

סבתא גידלה חמישה ילדים וכשהייתה צריכה "להעסיק" אותם, והיא עשתה זאת בכישרון וביצירתיות. היא הטילה עלינו משימות שונות, כמו: לברור את השעועיית או להסתכל עליה כשהיא תופרת שמלות לנשות השכונה, לילדיה ולנו נכדותיה. זה היה מקור פרנסתה. בחצרות הצריפים האנשים גידלו בעלי חיים בחצר שנתנו עוד קצת מזון לפיות המרובים שנאלצו להאכיל. היינו הולכים אתה לשוק לקנות מצרכים, ובין השאר זכרתי כי לא פעם קנינו תרנגולת שאותה לקחנו לשוחט, בתקווה שלא יפסול אותה מטעמי כשרות, ואז היינו יושבים ומורטים את הנוצות. היום זה נשמע כחוויה קשה, אך בזמנו הייתה זאת פעולה שגרתית. היינו מבצעים את המשימות שלנו ומקשיבים לסיפורים של סבתא. מדי שבוע בארוחת שישי היה אורח אחר שעלה בגפו לארץ ללא משפחה, וסבתי הייתה פותחת את ביתה. היא לימדה אותנו מהי אהבת אדם באשר הוא אדם ואת הצורך

בלי לומר את המילה האחרונה. סבתא הייתה אדם שיש לו ערך רב. היא לימדה אותנו מהי אהבת אדם באשר הוא אדם ואת הצורך

סבתא ג'ורה כחלון

לפתוח את הלב לכל אחד. את ההכנות לפסח היינו מתחילות מפורים. היה עלינו לנקות כל פינה בבית, לכבס את כל הבגדים כולל את השמיכות. אט אט הצטמצמו המקומות שבהם היו מאפשרים לנו לאכול. יום לפני פסח אכלנו את החמץ בחצר שמא ייפול גרגר בבית. עבודות הבית לוו בשירתה של סבתא המעודדת אותנו. השיר שחוקק היטב בזיכרוני הוא "כמה שמחה אם הבנות, אחת כובסת, אחת שוטפת" (פרחי אם אל בנאת). היינו גאות בעבודה. ניקיון היה חשוב באורח החיים היומיומי.

לפני חג הפסח היינו בוררים את האורז כדי להכין אורז עם פול. האורז הזה, כמו, טעים רק בפסח.

פנינה ובני משפחתה

אלא יושבים מסובים על הספה או על מזרונים שהנחנו על הרצפה, ממש כפי שכתוב בהגדה. אבי, הבכור בין אחיו, היה קורא את ההגדה, ושאר המשפחה צוחקת ומפטפטת. מדי פעם אבי היה מרעים בקולו ומצווה שנשתוק וממשיך בקריאה.

החיים במעברה לא היו פשוטים. בימי החורף הקרים הגשם היה מולחל מבעד לגג האסבסט, והיינו מניחים דלי מתחת לדליפה, ובלי לזכור לא היינו יושבים, כי קולות טפטוף של המים הפריעו לנו להירדם. בימי הקיץ הצורבים, כשהחזר היה לוהט, היינו שופכים הרבה מים על הרצפה כדי לקרר את הבית.

עם כל זאת מעולם לא התלוננו מדוע עלינו או מה אנחנו עושים פה. ידענו שהכול זמני. אמרנו לעצמנו שנעבוד את הארץ ונבנה בה. בכל זאת, הרי אנחנו חיים בארץ שלנו, והמשפחה עלתה לארץ מאידיאולוגיה ציונית ואהבת המולדת.

אבי התגייס לגולני מיד עם עלייתו לארץ ולחם בכל מלחמות ישראל כולל מלחמת יום הכיפורים. כל הדודים שלי שירתו באהבה את המולדת. דודי מצד אבי היה גיבור חיל. הוא הציל חייל משדה מוקשים תוך מסירות נפש ואהבה. הציונות הייתה חזקה גם כשחיו בטריפולי. את השיר "שאו ציונה נס ודגל" הכירו בכל בית בלוב. אמא שלי תמיד אמרה, שכשהיא הייתה בטריפולי כולם הצדיעו לדגל, אבל רק לנו לא היה דגל. לכן כשהוקמה מדינת ישראל, הייתה זו שמחה וגאווה גדולה - גם לנו יש דגל. הייתה לזה משמעות גדולה. בפעם היחידה שבה סבתא שבה לישראל מטיוול בחו"ל, היא ירדה על ברכיה ונשקה את האדמה.

הוריי דודיי עבדו קשה בארץ. הם בנו אותה הלכה למעשה. רובם עבדו בבניין, עבודת כפיים מאתגרת, כטפסנים, רצפים, טייחים וכדומה. כולם הקימו משפחות לתפארת וחינו את הילדים ללמוד מקצוע לחיים, כדי שיוכלו להתפרנס בכבוד. אצל אמא שלי תמיד היו הלימודים דבר ראשון.

החיים בבית לובי לימדו אותי הרבה דברים: הנתניה כל שבוע לשכנה אחרת למרות המחסור, הניקיון המשותף וההכנה של הבית לקראת האחרים הבאים, הסחת הדעת של הילדים המשתוללים על ידי הטלת משימות, לספר סיפורים לילדים, סיפורים שמעוררים רגש רחמים ורגישות כלפי הזולת; תחושת חמימות ואהבה ועצם זה שלעולם לא התלוננו על המצב, לא משנה כמה קשה הוא היה. לא משנה כמה עוני היה, עדיין הרגשנו עשירים.

היינו עשירים באהבה, וזה היה חשוב יותר מכול. לימים רציתי להמשיך בבתינה לילדים. הייתי מורה ומנהלת ואף הקמתי בית ספר שבסיסו היה אהבת האדם ואהבת המולדת. היום אני מפקחת במשרד החינוך וגאה במוצאי ובמורשתי.

פוסט זה נכתב לזכרה של סבתי עליה השלום ג'ורה כחלון, אישה אצילת נפש שהשפיעה ועדיין משפיעה ברוחה הענווה ובכוחות הנפש האדירים שהיו לה על ילדיה, על נכדיה והדורות שאחריהם.

יהי זכרה ברוך!

שני נביא-לבן יא חסרה

"יאללה יא בינצ'י, חאטי אל בראק". הייתה אומרת לי נונה בכל יום, אחרי שהיינו מפנות את הצלחות של ארוחת הצהריים. היא הייתה עוברת לסלון, מתיישבת על כורסה בפינה שטופת אור שמש, ואני הייתי ניגשת למטבח להרתיח את הקפה בפינג'ון. אחרי שרתח, הייתי מוזגת לה קפה לכוס הקטנה הקבועה שהכנתי מראש "עם אחד סוכר", ואז מערבבת ומגישה לה על צלוחית אלומיניום. אחרי שהייתה לוגמת לגימה אחת מהקפה הרוחח הייתה מתחילה לספר.

כמה סיפורים היא סיפרה לי... בלי סוף סיפורים. במשך שעות הייתה מספרת לי על החיים שלהם בטראבלס, על אבא שלה ועל אמא שלה, ועל סבתא מזלה, על הדודות והדודים, על דאר זה ודאר זה. כמה סיפרה לי על החיים שלה עם נונו (שלא זכיתי להכיר),

משפחת לביא המורחבת

על האחים, על הלידות והילדים, על השכונות הערביות, על חוף לידו, על ימי הפרעות, על ימי המלחמה, על החיילים האנגליים, על החברויות, על הריבים ועל האהבות הסודיות.

מיליון סיפורים הייתה מספרת. היא הייתה מציירת לי תמונות צבעוניות במכחול של טריפוליטאית מתובלת באיטלקית ועברית רצוצה. את הפרטים הקטנים ביותר הייתה מציירת לי, עד שהרגשתי שאני מכירה את הדמויות מקרוב, מריחה את הריחות, שומעת את הצלילים. כאילו הייתי שם בעצמי.

ואני הייתי יושבת ומקשיבה בצימאון. פעם אחר פעם, יום יום, במשך ארבעים וחמש שנה. מעולם לא הרגשתי שנמאס, גם כששמעתי אותה ההיסטוריה בפעם המי יודע כמה.

פלפל, ציומה וחצי ליטר שמן

בכל יום בארבע לפנות בוקר הייתה נונה מתעוררת, מתיישבת על הכורסה בסלון וממלמלת חרישית את תפילת השחרית שלה שלא כתובה באף סידור. היא לא ביקשה הרבה מאלוהים. רק התחננה שישמור עלינו, על כל אחד ואחת, על כל החיילים ועל כל עם ישראל. אחד אחד הייתה עוברת, אחד אחד בלי "לפספס". כל מה שעניין אותה היה להשאיר אותנו יחד זה למען זה, ולשם כך היא עשתה הכול.

כשהייתה מסיימת את התפילה, הייתה עוברת לבגדי בית ונכנסת למטבח. יום יום הייתה במטבח, מבשלת לנו אוכל טרי. היא הייתה פותחת גלון שמן ענק, מוזגת חצי ליטר לסיר ומתחילה לבשל. פעם טבחה בלוביה, פעם טבחה בסלק, פעם שקשוקה בל מרג, פעם פסטה עם סלסה, פעם בוריק ופעם בסטייל,

המצטיין של נתניה

עדן הוא רק בן 17 וכבר מסיים תואר ראשון

מאת: חגית ולוביץ באדיבות "ידיעות נתניה" ומיינט נתניה

עשו לו כבוד: עדן פרגון, בן ה-17 מנתניה מסיים תואר ראשון בהנדסה באוניברסיטת בר-אילן, ובשבתו שעבר זכה בתעודת "מצטיין דיקן". "התחביב שלי הוא ללמוד", הוא אומר.

גבוהים.

מה אתה חולם להיות כשתהיה גדול?
 "להעמיק בתחום הנדסת המחשבים ולהוביל שינויים."

איך מגיבים החברים ללימודים האקדמיים?

"החברים שלי תומכים ומעודדים אותי להמשיך בלימודי, והם רואים בהישגים שלי דבר חיובי."

הם מקנאים?

"בהתחלה אחד או שניים קינאו בי בבית הספר, אבל כשראו שאני לא מתנשא או מזלזל ביכולותיהם, גם התגובות הפחות אוהדות פחתו. חשוב להדגיש שקבוצת התיכונים שלי היא קבוצה מגובשת, עם פעילויות חברתיות מגוונות וערבי מחלקה לתיכונים. בין החברים יש פרגון להצלחה, כך שאין קנאה, וכל אחד תומך ועוזר לחבריו."

מה התחביבים שלך?

"כמובן, ללמוד, אחרת לא הייתי מגיע לאוניברסיטה. בנוסף, אני גם מנגן לעתים בפסנתר ומבלה עם חבריי."

מראה שאהבת במיוחד?

"יש שני מרצים שאהבתי במיוחד: ד"ר רן גלס בקורס מיקרו-מעבדים ושפת אסמבלר, שאני מעריך אותי, מכיוון שתמיד הקפיד לשלב בהרצאותיו גם יישומים פרקטיים של החומר הנלמד, ופרופ' שרגא ברוס בקורס אותות אקראיים ורעש. אף על פי שהקורס נחשב בין הקשים בתואר, הוא עשה כל מאמץ כדי לעזור לטסטודנטים להבין את החומר היטב ולעבור את הקורס בהצלחה."

האם תמליץ לבני נוער שיכולים ללמוד באוניברסיטה בגיל כה צעיר, לעשות זאת?

"כן, אם הם מוכנים להשקיע ברמה גבוהה. המאמצים הנדרשים גבוהים, וכמות העומס עולה כל הזמן. בלי רצון חזק ומוטיבציה להשקיע בלימודים חבל להתחיל."

פרגון, שמתגורר במרכז נתניה, למד בכיתת מחוננים בכיתות ז'-י"ב. הוריו אקדמאים במקצועות ההנדסה והמדעים המדויקים, כך שהתפוח נפל לא רחוק מהעץ. "בהתחלה הלימודים היו קשים, מכיוון שנדרשתי להסתגל למערכת חדשה. קורסים אקדמיים שונים מאוד מהלימודים בבית הספר", הוא מספר. "אבל כבר בקיץ הראשון הצלחתי להצטיין, עם ממוצע 95 בסוף הקיץ, ומשם הדרך קדימה הייתה קלה יותר."

המשפחה עודדה אותך ללמוד באוניברסיטה?

"המשפחה עודדה אותי ללמוד באוניברסיטה בו-זמנית עם הלימודים בבית הספר, אם זה בדרך של הסעות בלילה מהאוניברסיטה לאחר יום לימודים, או עידוד לאחר אכזבות בלימודים. בלי העידוד, המשימה הייתה קשה מאוד."

מה אתה מתכוון לעשות עם התואר?

"אני רוצה לבצע שירות משמעותי בצה"ל ולתרום ממיטב כישורי והיכולות שצברתי בלימודי התואר הראשון לביטחון המדינה, ואולי ללמוד לתואר שני בהנדסת מחשבים. לאחר הצבא אוכל להמשיך בלימודים אקדמיים"

הוא רק בן 17, וכבר עומד לקראת סיום תואר ראשון בפקולטה להנדסה באוניברסיטת בר-אילן. אם זה אינו מספיק, אז בשבוע שעבר זכה עדן פרגון בתעודת "מצטיין דיקן" בפקולטה, ובטקס רב רושם קיבל את ההצטיינות מידיהם של הדיקן, פרופ' אפרים זהבי, ושל דינה ימיני, ראש מנהל הפקולטה.

"החלטתי ללמוד באוניברסיטה כמעט במקרה", הוא מספר. "מאז שאני זוכר את עצמי, בדרך כלל הייתי משועמם בבית הספר וחפשתי חוגי העשרה. בהתחלה השתתפתי בחוג פסנתר, ואז בכיתה ו', השתתפתי בתכנית לנוער מוכשר במתימטיקה, והיא שינתה את הכיוון שלי בחיים. בתוך שנה עברתי לתכנית המואצת לבגרות, ובכיתה ט', לפני גיל 14, סיימתי בגרות 5 יח"ל במתמטיקה בציון 100."

לאחר הבגרות הוצע לי מאוניברסיטת בר-אילן להירשם לתואר ראשון במגוון תחומים. בחרתי ללמוד לתואר ראשון בהנדסת מחשבים משולב פיזיקה, כי חשבתי שבתחומי ההנדסה והפיזיקה יש לי הכישרים הטובים ביותר, והיכולת הגבוהה ביותר לממש את הפוטנציאל שלי. דרך אגב, מעולם לא ראיתי בגיל הצעיר מחסום להתקדמות."

פרגון מקבל את התעודה. צילום: יוני רייף

חן של החן של הדור השני בארץ

היינו מכווצים כולנו את האצבעות, ומצמידים זה לזה, והיא הייתה מתחילה את "חגוגש-יא-מגוש" (שהו כמו "מומנה יא מומנה", אבל "ביותר מוזר").

אין נונה בלי קוסקוס, ואין קוסקוס בלי נונה

הקוסקוס של נונה לא היה סתם ארוחה משפחתית קבועה של שיש בצהריים. הקוסקוס של נונה היה מוסד. בחופשות עמדתי לצדה (ילדה בגובה מטר וחמישה סנטימטרים) ומסתכלת עליה כשהייתה מכינה אותו. היא הייתה מוזגת שני קילו סולת לתוך 'קסעה' גדולה מאלומיניום (שבגלגול הקודם הייתה חרטום של מטוס אנגלי), ואז הייתה מוסיפה שמן, מים ומלח על סמננים טריפוליטאים, מה שנקרא "אסליים", משני הצדדים. תמיד התעניינתי בהיסטוריה המשפחתית. לדעתי, חשוב מאוד ללמוד על ההיסטוריה של המדינה ושל המשפחה שלנו שהתרחשה ממש לא מזמן, ושנחנו זכינו לשמוע אותה ממקור ראשון. לכן אני תמיד צמא לסיפורי ההיסטוריה ואוהב לשמוע כל פרט של מידע. אני מרגיש שזה בלב שלי. סבא וסבתא שלי מצד האב עלו לארץ ישראל לאחר מלחמת העולם השנייה, הכירו במעברות, התחתנו והקימו משפחה. סבא עלה לארץ בגיל צעיר, התגייס לצה"ל ונלחם למען המדינה בחיל השריון. שמחתי ללכת בעקבותיו והתגייסתי גם אני לחיל השריון כשהגיע הזמן שלי. סבא וסבתא שלי מצד האם התחתנו והקימו משפחה בטריפולי. כשהחלה המלחמה וגירשו את היהודים מטרפולי בשנת 1967, סבתא שלי הייתה בהיריון עם בתה הצעירה, אמא שלי, ובמהלך המלחמה הם ברחו לאיטליה.

כשהקוסקוס היה מוכן, הייתה מניחה את הקסעה על השיש ומעמידה על הכירים סיר ענק של מפרום וסיר מרק אדום עם ירקות ומלא גרגרים של צ'צ'י. כשהייתה מגיעה שעת צהריים, היו כל בני המשפחה (ילדים, נכדים ונינים) נכנסים בדלת בזה אחר זה, כל אחד בזמנו. על שולחן פינת האוכל חיכו קערה גדולה של צ'רשי, קערה של מסייר ובקבוק של ערק. כל אחד מזג לעצמו ומתיישב לאכול. זה היה המקום שבו עלו על השולחן דיונים סוערים, נפתחו סיפורים אישיים ונתגלעו מחלוקות פוליטיות ותיאו-פילוסופיות.

בסיום האוכל היינו עוברים לסלון לשיחות קולניות על כוס קפה וקינוחים. בין הוויכוחים הסוערים שלנו הייתה נשמעת כמעט בקביעות דפיקה בדלת. פתחתי או שכן או שכנה שהגיעו עם צלחת ריקה כדי לקחת הביתה קוסקוס עם מפרום ומרק ירקות. איש מהם מעולם לא המתין להזמנה. נונה מעולם לא הייתה צריכה להזמין. כולם ידעו תמיד שביום שיש יש כאן קוסקוס, ושהדלת תמיד פתוחה.

יש עוד כל כך הרבה סיפורים, אבל הריעה קצרה מלהכיל. לפני חמישה בת חודשים נונה שלי הלכה לעולמה. בת 95 היא הייתה. הייתי קשורה אליה כל כך עכשיו נותרתי עם ארגז של זיכרונות יפים. נוחי על משכבך בשלום, נונה, ואל תשכחי לשמור עלינו מלמעלה.

ומשנעה ומרדומה, ועסבנה וקוקלה, ועסידה בריגה שהייתה מביאה מהשוק בנתניה.

היא הייתה נונה טראבלסית אותנטית, נונה של פעם, מלאה בשמחת חיים, אהבת אדם וצניעות. לא עניינו אותה חיי מותרות. לא תיאטרון, לא קונצרטים ולא קולנוע, לא לאכול במסעדה ולא לשבת בקאנטרי. השופינג הכי מסעיר שהיא ידעה היה סיבוב קניות בשוק פתח תקווה. הביגלי האולטימטיבי מבחינתה היה להחזיק את הבית נקי ומאורר עם ריח של אקונומיקה באוויר וארונות עם בגדים מגוונים.

היא עשתה הכול בלב שלם, בענוה ובאהבה. מעולם לא קיטרה ולא התלוננה. כשהיא גלגלה את העיניים למעלה, יכולנו לדעת שזה לא בשביל לפרוט לנו על המצפון כי היא יושבת לבד בחושך אלא כדי להודות לאלוהים על מה שהוא נתן לה. "משכור אל חמדו אל אלקה", הייתה אומרת. תמיד, גם ברגעים הקשים ביותר.

"מומנה יא מומנה"

בימים של חורף כשבחץ גשום, אפור וקד, נונה הייתה קוראת לנו להתכרבל אתה מתחת לוראן. כשהיה ממש קפוא, היא הייתה מוסיפה גם שמיכת צמר עבה שהיא הביאה מטרבלס (ורק אלוהים יודע איך אפשר להתכסות בה בלי להתגרד). היינו שומעים את הרעמים בחוץ, ואז היינו מטפסים לה על הגב, והיא הייתה מתחילה להתנדנד ולשיר באיטיות "מומנה יא מומנה שייכנה ועזוזנה...". כשהייתה מסיימת,

הסבתא לאורה סעדה לבית מגנאי

עצרת הזיכרון וההנצחה לזכר קורבנות הפרעות בלוב באנדרטת הזיכרון בנתניה

טקס הזיכרון לזכר קורבנות הפרעות בלוב במתקיים מידי שנה בחודש נובמבר בבית הכנסת "דקר" בנתניה התקיים השנה בהשתתפות **אמיר אוחנה**, ח"כ ושר המשפטים, **הרב יצחק כהן**, ח"כ וסגן שר האוצר, נציגי עיריית נתניה, ראשי הקהילה ומשפחות הקורבנות ואורחים רבים מרחבי הארץ. תלמידי

בי"ס "טשרניחובסקי" נתניה צעדו במצעד דגלנים והופיעו יחד עם תלמידי בי"ס "ריגלר" נתניה בקטעי שירה. נציגי משפחות הנרצחים וחברי וועד בית הכנסת **עמוס כמיסה ויצחק מכלוף** הדליקו את המשואה.

ניסים מימון, נציג הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב, ערך סקירה היסטורית אודות האירועים בשלוש הפרעות שנערכו בלוב וסיכם את דבריו במילים הבאות: "הפרעות הביאו לקטיעת שרשרת הדורות של מורשת יהדות לוב לאחר 2500 שנה. היום ניתן לראות את המורשת היפה של יהודי לוב מוצגת במלוא הדרה במוזיאון שלנו במרכז מורשת יהדות לוב באור יהודה."

הדלקת נרות חנוכה

במהלך ימי החנוכה הוזמנו בני הקהילה להדליק נרות חנוכה בבית המורשת. לקראת ערב התכנסו ובאו חברים לא מעטים, ובאווירת החג הודלקה החנוכה בברכות עם קולו הערב של הפייטן רפאל חיון - פייטן הבית שלנו, ונגינת האקורדיון ליוותה את כל הערב בשירי חנוכה ושירי ארץ ישראל. היה זה מפגש לבבי ונעים בין החברים שלא כל יום פוגשים איש את רעהו, והזדמנות מצוינת לשיחות בין החברים והחברות ולהעברת חוויות. מיקי שלנו, הלא הוא מיכאל גורן, סיפר לנו מסיפורי החג המרתקים ומקורותיהם. לסיום, קינחנו בהתאם למסורת הישראלית עם סופגנייה חמה ומתוקה, אשר כולם מספרים עליה שהיא עוזרת מדי פעם לעלייה במשקל. חג אורים שמח.

טקס הסרת הלוט "משואה לגאולה"

ב-26.01.2020 נערך טקס הסרת הלוט וחשיפת האנדרטה "משואה לגבורה", פרי ידיו של הפסל ברוך וינד ז"ל באשדוד. האנדרטה הוקמה להנצחת זכרם של יהודי לוב שהיו הקרבנות בשואה ובפרעות בלוב. הטקס נערך בהשתתפות אישי ציבור, בני הקהילה וקהל רחב.

נשאו דברים: השרה לשוויון חברתי גילה גמליאל, ראש עיריית אשדוד הד"ר יחיאל לסרי, הרב הראשי לישראל הרב לאו ויזר הארגון העולמי מר שמעון דורון. הנחה את האירוע עו"ד צורי בן תורה.

הדוברים העלו את זכרם של הקרבנות הרבים והדגישו את הצורך להרבות ולספר את שקרה לעם היהודי בתקופת המלחמה וגם אחריה במקומות שונים.

עם תום הנאומים הוסר הלוט, והפסל נגלה בכל גודלו ועוצמתו. שני זרים הונחו למרגלות הפסל, החזן פייטן רפאל חיון קרא "אל מלא רחמים" אמר קדיש, ולאחר מכן פרץ הקהל בשירה אדירה של 'התקווה'.

ראוי לציין את המאמצים הרבים שהושקעו כדי להוציא אל הפועל את הצורך בהנצחה זו. אנשים לא מעטים נתנו יד למטרה זאת, החל מהעלאת הרעיון ועד להוצאתו אל הפועל ולהביא לסיימו. מאיר כחלון ז"ל, יו"ר בית המורשת, שנפטר בינתיים, ביחד עם מר נסים חדאד ז"ל מאשדוד, ובהמשך מר בני מסיקה שיבדל"א, יקיר העיר אשדוד אשר לקח את הפרויקט לידי ודחף אותו בעזרת אנשי העירייה, יסלחו לי שלא הזכרתי את שמותיהם, וכך בעמל רב ובמאמצים, הגיעו לסיים הפרויקט.

טקס הסרת הלוט היה אף הוא מאורגן היטב, החל מהסעת בני הקהילה ממקומות שונים אל הטקס בעיר אשדוד ועד הכיבוד המרענן שהוגש למשתתפי הטקס. על כך יש להודות לקלימו שדה יו"ר הארגון, לליליאנה מנכ"לית הארגון ולכל מתנדבי בית המורשת אשר סייעו בכל שלבי ההתארגנות.

טקס הסרת הלוט היה אף הוא מאורגן היטב, החל מהסעת בני העדה ממקומות שונים אל הטקס בעיר אשדוד ועד הכיבוד המרענן למשתתפי הטקס, על כך יש להודות לקלימו שדה יו"ר הארגון, לליליאנה מנכ"לית הארגון ולכל מתנדבי בית המורשת אשר סייעו בכל שלבי ההתארגנות.

**ט"ו בשבט הגיע,
חג בבית המורשת**

מאת: משה (זיגי) זיגדון

מנהג היה בבית הוריי ז"ל בלוב: לחגוג את ט"ו בשבט עם בני המשפחה שהיו מתכנסים יחדיו מול שולחן מלא בפירות ארץ ישראל, ואז מברכים על הפירות, שרים שירים עבריים ומתגעגעים למולדת. בהגיעם ארצה לא חדלו ממנהגם, והטעם הטוב של הערב היפה הזה נשאר בזיכרוני. אף אני, רעייתי ובני משפחתי מתכנסים מדי ט"ו בשבט לברך את החג את הסממנים שלו ואת ריחו של האביב הקרב ובא. ומי עוד בא? חברים, ידידים המצטרפים לברכות ולטעימות של פירות ט"ו בשבט. במהלך השנים הצטרף גם חבר עם אקורדיון, וכך מדי שנה אנו נפגשים כדי לחגוג, לשיח, לקרוא ב"הגדה של ט"ו בשבט" על ארבע כוסות של יין לבן ויין אדום.

ראיתי כי טוב הדבר ומרבה שמחה לחוגגים, והחלטתי באישור הנהלת הארגון לקיים סדר ט"ו בשבט בבית המורשת לטובתם ולהנאתם של המתנדבות והמתנדבים. וכך כבר כמה שנים שבהן החברים יושבים מסביב לשולחנות ערוכים עם טעימות פרי ועם פרחים כולל פרחי השקד האופייניים לט"ו בשבט. המסובין ליד השולחן קוראים כל אחד קטע מההגדה של ט"ו בשבט.

רפאל חיון, החזן ופייטן הבית שלנו, מברך על היין, ומאיר פז האקורדיוניסט מלווה את הכול בניגוני ומביא את הקהל לפצוח בשירה, והשירה אדירה. כאשר מסתיימת קריאת ההגדה ונדמו השירים, יוצאים החברים להתכבד מהמזון העשיר.

לאור הצלחת הערב במרכז המורשת בעבר, עם התקרב החג מזכירים לי המתנדבות והמתנדבים לארגן את הערב ומזהירים לבל נחדל ממסורת זו.

דוד מוטאי מנהל השידורים של הטלוויזיה הקהילתית אור יהודה הגיע בערב ט"ו בשבט במרכז המורשת וצילם את החוגגים.

**מסיבת הפתעה
למשה זיגדון (זיגי)
שהגיע לגבורות**

מאת: גרשון סתו

חברנו משה זיגדון, המוכר לכולנו בשם "זיגי", המתנדב "הבלתי נלאה" בבית המורשת, שהוא גם כתב קבוע בכתב העת "לבלוב", לא העלה על דעתו שבביקוריו התכופים במרכז באור-יהודה, מתקיימים בחדרי חדרים, מאחורי גבו, דיונים קדחתניים במטרה להפתיעו ביום הולדתו השמונים. שמונים שנה לחברנו זיגי הן בהחלט סיבה ראויה למסיבה.

בניצוחה של בתו חלי, שהגיעה בחשאי מטקסס שבארה"ב, ביחד עם אחיה אבי ונירית, נרקחה תכנית ההפתעה אשר לה היו שותפים חברים במרכז בראשותו של היו"ר שמעון דורון ומספר חברים שנתבקשו לשמור בסוד את ההפתעה. אפילו את סימה, רעייתו של זיגי לא הכניסו בסוד העניינים, על מנת שההפתעה תהיה מושלמת.

אכן, ההפתעה הייתה גמורה, כולל תכנית ההסחה. מבעוד מועד הוזמנו בני הזוג סימה וזיגי לארוחת ערב עם חברים ידידי וגרשון סתו במסעדה ביהוד, ובדרך ביקשו החברים לעצור במרכז מורשת לוב לפגישה אקראית עם אורח שהגיע במפתיע מאיטליה וביקש לפגוש את גרשון סתו ביחד עם היו"ר שמעון דורון.

כאמור, חלי ואחיה אבי ונירית חשבו על כל פרט. כל האורחים המתווכח באולם המרכז המקושט עם הזמרת האהובה על זיגי חגית זוארץ ותזמורתה. השולחנות היו כבר ערוכים, והשתייה והכיבוד - כדת וכדין. ההפתעה וההתרגשות שניכרו על פניו של זיגי העצימו את השמחה והחגיגה, ואלו נמשכו אל תוך הלילה.

קולה המדהים של חגית זוארץ הנעים את האווירה בשירים מזמרת הארץ האהובים על זיגי, ו"בין לבין" עלו המברכים זה אחר זה: שמעון דורון הודה לזיגי על פעילותו החשובה במרכז; בני המשפחה הרעיפו בדבריהם חום ואהבה להוריהם; מתי גילעד, עורכת "לבלוב" עמדה על תרומתו של זיגי לכתב העת שהיא עורכת; חברו מיכאל גורן העלה זיכרונות משותפים, וגרשון סתו סיפר על הקשר המיוחד עם בני הזוג ועל "אישיותו המרתקת של זיגי שכולה לב רחב ופתוח עם עוצמות של נתינה מעוררות התפעלות."

גרשון סתו, זוכה פרס ראש הממשלה על הספר שכתב "מן המצר", הוסיף בהתרגשות: "מי שמכיר את זיגי שלנו יודע שאחת התכונות המעצבות את אישיותו היא שפיו ולבו תמיד שווים. איש ישר דרך, שהמילה "זיוף" איננה קיימת בלקסיקון שלו. הוא לא מתנשא, ודיבורו תמיד 'בגובה העיניים'. תכונות אלה ואחרות סללו את דרכו בחיים והציעו אותו ביושר ובאופור לגיל הגבורות."

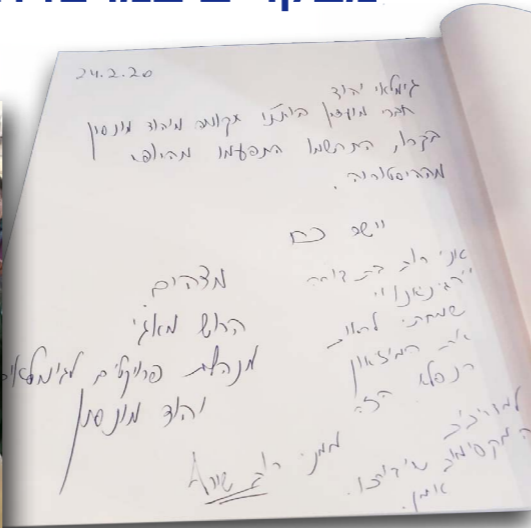
זיגי השיב בהתרגשות לכל המברכים והודה לרעייתו סימה, לילדיו ולנכדיו, וכמובן, לכל האורחים ולשותפים בארגון האירוע המיוחד לכבודו. גם אנחנו במערכת "לבלוב", ביחד עם צוות הפעילים והמתנדבים במרכז מורשת יהדות לוב, מצטרפים לברכות, ומאחלים לחברנו זיגי ולרעייתו סימה שפע של בריאות איתנה, אושר והמשך פעילות פורייה.

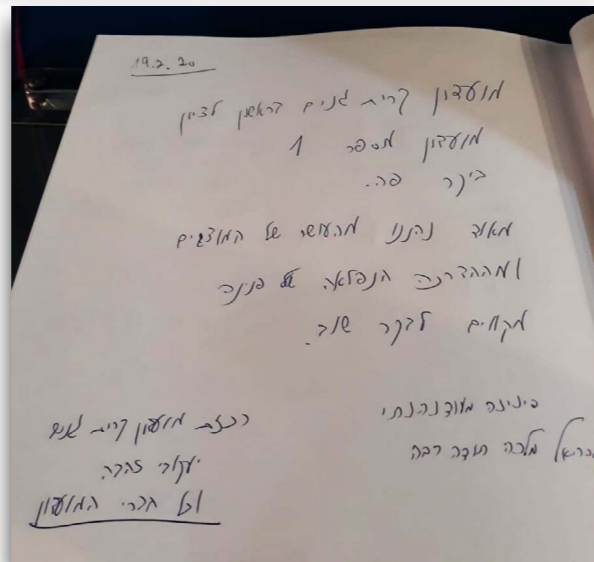
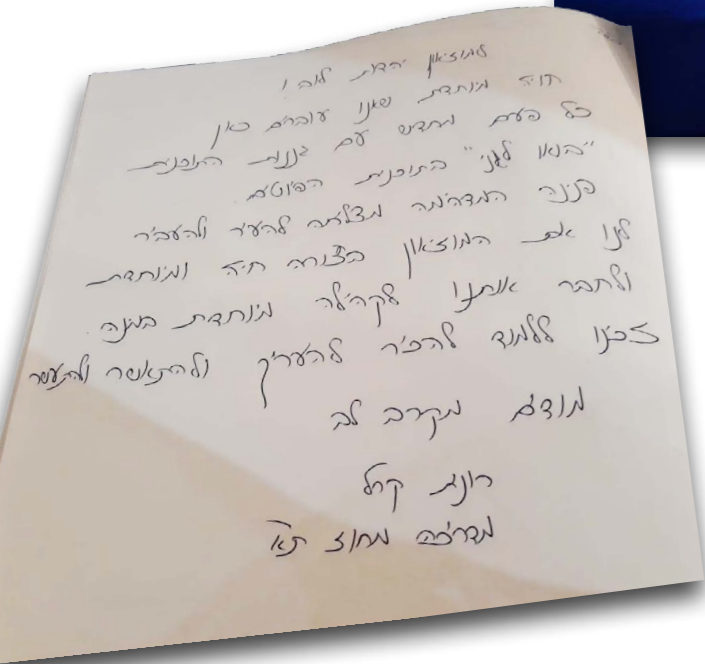
מבקרים במרכז המורשת

ביקור גילמאי יהוד-מונוסון במרכז המורשת

השתלמות גננות מהמגזר הדתי, מחוז תל אביב

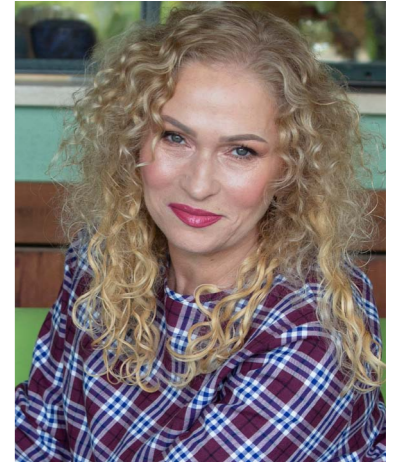

הרצאות מרתקות במרכז המורשת

פרופ' אלון אלעאי ופנינה שחם

בחדש פברואר התקיימו במרכז המורשת באור-יהודה שתי הרצאות: ההרצאה בנושא **אירידולוגיה - אבחון בריאותי באמצעות גלגל העין וטיפים על אכילת מזון בריא לפי צבע העיניים** מפי הנטורופתית גב' **רומי גואטה** **חוכמה**. המשתתפים הודו לרומי על המידע החשוב מעולם הבריאות שהיה חדש עבורם.

רומי גואטה חוכמה

הרצאה השנייה נשא **פרופ' אלון אלעאי** בנושא: **תרבות, סכסוכים ומשא ומתן באסלם דובר הערבית**. ההרצאה חשפה בפני המשתתפים את העולם התרבותי והערכי של בני דת האסלם, איך נולדים סכסוכים בין העולם המערב לעולם האסלם, וכיצד אפשר ליישב אותם, כיצד נתפסים מושגי זמן וחלל בחברה האסלמית ועוד. בסוף הערב נשאלו שאלות, ועליהן ענה פרופ' אלעאי בהרחבה.

מרכז המורשת מארח את חברות פורום ה-14

חברות פורום ה-14 במרכז מורשת יהדות לוב

הפורום שמאגד את 14 הנשים שמכהנות כראשי עיר ומועצות בכל הארץ ביקרו בעיר סיררו במרכזי מורשת יהדות בבל ולוב ושמעו סקירה על תכנית "עיר חכמה" המופעלת באור יהודה. בין המשתתפות נמנו ראש מועצה אזורית גזר, רותם ידלון, ראש מועצה מקומית קדימה צורן, קרין גורן, ראש מועצה אזורית דרום השרון, אושרת גני גונן, ראש מועצה אזורית עמק חפר, ד"ר גלית שאול, ראש מועצה מקומית גני תקווה, ליזי דלריצ'ה, ראש העיר יהוד-מונוסון, יעלה מקליס, ראש העיר נתניה, מרים פיירברג, וראש העיר כפר יונה, שושי כחלון כידור.

חברות פורום ה-14, פורום שמאגד את 14 הנשים שמכהנות כראשי עיר ומועצות בכל הארץ, ביקרו בשבוע החולף באור יהודה. מאז הבחירות לפני למעלה משנה, נוהגות ראשות הרשויות לבקר ברשויות השונות, לשתף ביוזמות, ללמוד, לקיים דיונים משמעותיים וכמובן לדאוג לקידום ייצוג נשי ומנהיגות נשית.*

מיכאל גורן, רותם ידלון, ראש המועצה האזורית גזר ניסים מימון, ליאת שוחט ראש העיר אור-יהודה, קלימו שדה יו"ר הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב וליזי דלריצ'ה, ראש מועצת גני-תקוה

מיכאל גורן, חבר הנהלת המרכז ומתנדב כמדריך במרכז המורשת אומר: "סיפור הקהילה וקורותיה הופך לסיפור שנוף בכלל הציבור. ולראיה בכנס של יום השואה הבינלאומי, שהיה בבית התפוצות סיפור סבלם של קהילות היהודים בארצות האיסלם היה הנושא המרכזי וסיפור יהודי לוב בשואה סופר בהרחבה על ידי הסופר יוסי סוכרי. גופים ציבוריים, מוסדות, אנשי ציבור, ואנשים מכל החברה מרבים לבקר במוזיאון יהדות לוב שבמרכז המורשת באור יהודה. המקום מרשים, וכל מי שמגיע מתפעל מהיופי של המקום, מהארגון שלו ובעיקר מתכנוו".

מרכז המורשת הוא הבית של כולם, ואפשר לתאם ביקורים ובתיאום מראש גם בשעות הערב.

* פרטי האירוע באדיבות דוברות עיריית אור יהודה